

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opggericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen
21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang
is een Algemeen
Nederlandsch belang.“

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel f 0.15
Bij plaatsing van 300 regels „ 0.12½
„ „ „ 1000 „ „ 0.10

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR & EMERGO“, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT Telefoon 4424, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 'sjaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in één schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Koloniale Praatjes. — Perskroniek. — Oos-Indische Berichten. — West-Indische Berichten. — Van Vreemde Koloniën. — Inhoud van Tijdschriften. — Feuilleton.

Mededeelingen.

Van de Redactie-Commissie:

- Het Persbureau van het Algemeen Nederlandsch Verbond vraagt ons nog eens opname van het volgende:
- Studie aan Nederlandsche Hoogescholen.
- Aan degenen, die inlichtingen wenschen betreffende de studie aan Nederlandsche Hoogescholen, worden deze kosteloos verstrekt door de volgende Commissie voor inlichtingen, samengesteld door de studenten-afdeelingen van het Algemeen Nederlandsch Verbond:
- Voor de Rijks-Universiteit te Leiden en voor algemeene inlichtingen:
 - A. Welcker, Morschweg 24, Leiden.
- Voor de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam:
 - C. M. Kleipool, Prinsengracht 646, Amsterdam.
- Voor de Vrije Universiteit te Amsterdam:
 - H. R. Woltjer, Keizersgracht 495, Amsterdam.
- Voor de Rijks-Universiteit te Utrecht:
 - A. Lugt, Jansveld 49, Utrecht.
- Voor de Technische Hoogeschool te Delft:
 - D. W. van Dam, Oude Delft 70, Delft.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

I.

NATIONALE BOND VOOR VREEMDELINGEN-VERKEER IN NEDERLAND.

Zooals den lezers van het Koloniaal Weekblad bekend zal zijn, heeft „Oost en West“ zich bij dezen bond aangesloten, in de meening dat onder Nederland natuurlijk ook Nederlandsch Oost- en West-Indië begrepen zijn. Onlangs ontving onze Vereeniging een uitnodiging tot bijwoning eener den 30sten dezer te houden vergadering, met het doel om de reclame voor Nederland in het buitenland krachtiger en algemeener te doen zijn en tevens voor vreemdelingen beter gelegenheid te openen voor het bekomen van allerlei inlichtingen.

Op dit gebied meenen wij, dat mede in onze Oost-zoowel als voor de West-Indië nog heel veel, bijna alles te doen valt en rekenen wij het onzen plicht hierop in het bijzonder de aandacht te vestigen.

II.

WITTE KRUIS KOLONIE.

Uit het Witte Kruisblad, orgaan van den heer A. van Emmerik, nemen wij het ondervolgende over, tevens om ook voor zijne koloniën ten bate van behoeftige Javanen, evenals voor die van Mej. M. Jansz., de welwillende medewerking en hulp van belangstellenden in te roepen.

De wedono van Salatiga, omtrent wiens dienstijver en flinkheid ik herhaaldelijk gunstig hoorde getuigen, zendt nu en dan vagebonderende mannen, vrouwen of kinderen naar de kolonie Zoo kwam er onlangs weer een met een „begeleidend“ schrijven van dien ambtenaar. Ditmaal was het een vrouw. Zij groette mij heel beleefd en betitelde mij met: „Mas!“ Ik bemerkte spoedig dat zij niet wel bij het hoofd was en schreef als antwoord op het briefje van den Wedono:

„Sinem (zoo heette de vrouw), slamet dateng di Salib Poetih. Harepdia bisa kerassan. Tapidia poenja pikiran pendek sekali.“

Wij stelden haar dadelijk onder de hoede van Koentjoeng, een Javaansche vrouw van adellijke afkomst, die ruim 4 jaren op de kolonie is en wier bovenverdieping ook niet normaal is. Wij zeiden haar dat wij verwachtten dat zij goed voor Sinem zou zorgen en dat zij voor haar verantwoordelijk werd gesteld. Koentjoeng scheen zeer ingenomen met het in haar gestelde vertrouwen. Zij bracht Sinem dadelijk naar de pantjorran, gaf haar een frisch bad en zorgde dat zij dadelijk wat lichten arbeid had om zich mede bezig te houden.

Wij hebben op de kolonie ook een man die niet erg wijs is. Hij is voor vele dingen bruikbaar, zoodat van hem volstrekt niet gezegd kan worden dat hij genade-brood eet. Hij wil echter van niemand orders ontvangen dan van mijn vrouw en van mij. De orders van den mandoergaat hij met stoicijnsche onverschilligheid voorbij. Viermaal per dag maakt hij ons zijn „opwachting“ (sowan). 's Morgens om half zeven voor dat hij naar zijn werk gaat, om half twaalf om te zeggen dat hij er mee uitscheidt, om één uur voor hij weer begint en om half vijf als zijn dagtaak gedaan is.

Als hij ons toespreekt begint hij gewoonlijk met te zeggen: „Mijn lichaam verschijnt voor u, wat wilt gij dat mijn lichaam doen zal“. Het benieuwt mij om te weten of hij zijn lichaam als een „Ding an sich“ beschouwt.

Over ploegen gesproken: Het is kolossaal zooveel als er in de laatste maanden op de kolonie geploegd is. Elken dag waren er twintig, dertig tot vijftig ploegen aan het werk. Het laat zich aanzien dat wij over vijf maanden een overvloedigen oogst binnen zullen halen.

Ruim een maand geleden had ik weder een persoonlijk onderhoud met Z. E. den Gouverneur-Generaal, die in een zeer aanmoedigenden geest met mij sprak.

Toen Zijne Excellentie vroeg of ik van de Javanen Christenen wilde maken, antwoordde ik dat ik er mij toe bepaalde hun het Evangelie te verkondigen, het aan hen overlatende of zij het willen aannemen, voegde er uit, drukkend bij dat ik zelf door het geloof in het verzoenend Bloed van Christus volle vrede voor mijn ziel ontvangen heb en dat ik moet veronderstellen dat hetgeen voor mij goed is ook goed moet zijn voor andere menschen. Verder zeide ik tot Z. E. dat ik ten opzichte van het Christendom van de Javanen mij het benefice van inventaris voorbehoud. Ik heb, in het algemeen gesproken, nog bedroevend weinig vruchten van het Javaansche Christendom gezien. Het is nog geen krachtige, gezonde plant die nit-eigen produceerende kracht vele goede vruchten voortbrengt. Het is te weinig spontaan. Alle initiatief op Christelijk gebied gaat nog slechts uit van Europeanen.

Ik woonde op 2 Augustus het eerste zendingfeest te Depok bij. Ik schat dat dit feest bijgewoond werd door

ongeveer duizend personen. Het kan over het algemeen zeer wel geslaagd heeten. En ik hoorde door iemand die het weten kan zeggen, dat het feest zich gunstig onderscheidde van dergelijke feesten in Nederland.

Daarna volgt de opsomming van eenige ingekomen giften met de bede om meerderen, zoo noodigen geldelijken steun.

KOLONIALE PRAATJES.

Eene vraag die alsnog behoort te worden gesteld en nog wat.

In het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer op de indische begrooting leest men omtrent de meening van sommige leden, dat zij den indruk hadden, dat niet zelden in Indië te spoedig tot geweld wordt overgegaan, waaraan werd toegevoegd:

„Pijnlijk had het dezen leden getroffen, dat in een officieel rapport van den gouverneur van Celebes de ondergang van eenige patrouilles in Oost-Celebes werd toegeschreven aan het „ruw en onhebbelijk optreden der soldaten“

Het zou zeker niet de eerste maal in Indië wezen, dat voor een tegenvaller op politiek gebied zondebokken werden gezocht en het dunkt ons hier een plicht, dat volkomen klaarheid worde geschonken over dat „ruw en onhebbelijk optreden der soldaten“ in Tomori, dat ons begrijpelijk moet maken, dat veertig menschen op de wreedste wijze door de inlandsche bevolking werden afge- maakt.

Uit een, in de bladen opgenomen schrijven, het laatste wellicht van een der gevallen officieren, spreekt integendeel een toon van zorg voor die bevolking.

We zouden dus meenen, dat hier de categorische vraag dient gesteld, van welken aard het ruw en onhebbelijk optreden der soldaten in Tomori zou zijn geweest, en op welke gronden de gouverneur van Celebes het oordeel van eigen schuld over de gevallen heeft geveld, afgescheiden van de ongetwijfeld gebleken nalatigheid in het nakomen der voor eigen veiligheid noodige en voorgeschreven maatregelen.

Wij achten het antwoord op deze vraag van belang, omdat ook dit geval weder dienst moet doen om de „militaire bandeloosheid“ in Indië in het licht te stellen.

In eene tusschen den indischen kroniekschrijver van het *Vaderland* en de *Nieuwe Courant* gevoerde polemiek, vinden we vorengenoemden term op het indisch leger toegepast, naar aanleiding o. a. van de talrijke offers, die door den met name in Atjeh gevoerden guerilla-krijg van de zijde der zich verzettende bevolking worden gevonden.

Opmerkelijk achten wij de aan het slot van een artikel van Indus over „Het optreden onzer troepen in Indië —“, waarin deze bij zijne gevestigde meening blijft, dat dit optreden van algemeene verwildering zou getuigen, voorkomende, hier volgende zinsnede:

„Wij zijn overtuigd daarmee ten slotte dat

Pers-kroniek.

INHOUD: Hoe beschaafd Nederland in de twintigste eeuw vrede en orde schept op Atjeh: een serie artikelen in de Avondpost door „Wekker”, oud-maréchaussée van het Nederlandsch-Indische leger. — Dr. Küpper over het Aziatisch gevaar: een hoofdstuk uit „Over de oude Wereldzee.” — Blauda in de Controleur over een kijkje in de indische huishouding. — De quaestie Schellema-Handelsblad: een opheldering van het Handelsblad in deze zaak, tevens verdediging.

leger zelf den besten dienst te bewijzen, zoodat alleen zoodoende voorkomen wordt, dat men in het buitenland den franschen schrijver Bernard bijvalt, die na een bezoek aan Atjeh verklaarde, dat het uitroeien van de Atjehers, zooals hij dat door ons leger zag toepassen, de geheele beschaafde wereld verfoeilijk moet schijnen.

Afgescheiden van de vraag of het ons hier niet beter zou passen den franschen kapitein Bernard er op te wijzen, dat wanneer b. v. in 1906 in Pidië op een bevolking van 128.000 zielen ruim 400 personen vielen, hier, hoe betreurenswaardig zulke gevolgen van het nog voortdurend verzet mogen wezen, van geen uitroeiing der bevolking sprake kan zijn, en dat de zeventigjarige oorlog, dien de Franschen voor hun duurzame vestiging in Algiers nu reeds voerden en nog voortdurend hebben te voeren, relatief heel wat meer offers heeft doen vallen, dan onze Atjeh-krijg, meenen we met Indus van meening te moeten verschillen, dat op de door hem voorgestane wijze het leger het best zou zijn gediend.

Wij meenen, dat het indische leger niet beter zou verlangen dan vruchten van zijn arbeid te zien.

Volgens het romeinsche gezegde behoort de ploeg naast den soldaat te staan, doch men liet in Indië, als een gevolg van de financieele verhouding tusschen de kolonie en het moederland, den soldaat maar vechten, vechten zonder eenig resultaat van zijn werk te kunnen zien.

Hierin verandering te brengen, daarin moet onzes inziens het zwaartepunt worden gezocht, wil men het indisch leger werkelijk dienen.

Waar men hier een fonds voor de snellere afwerking van de stelling Amsterdam zag voorstellen (sedert verworpen), zou onzes inziens een fonds voor de snellere pacificatie van Atjeh en elders voor Indië alleszins reden van bestaan hebben, opdat daar naast den soldaat de ploeg kunne worden gesteld, d. i. der bevolking duidelijk te maken, dat met de versterking van het gezag het streven is deze ten bate van die bevolking te doen komen, als equivalent, wat Atjeh betreft, voor de invloeden, welke van buiten op haar werken.

Men onderschatte die invloeden van Penang b. v. uit niet. De Franschen ondervonden dien invloed van buiten en ondervinden dien nog bij de pacificatie van Zuid-Algiërs; de Duitschers ondervonden dien invloed van buiten in Süd-West-Afrika door de aanwezigheid van handelaars in wapenen en munitie op hunne oostelijke grenzen bij hun twintigjarigen strijd, nu eens latent, dan weer opblaaiend, tegen Herrero's en Hottentotten; de Engelschen ondervinden dien invloed in hun strijd van nu reeds vijftig jaren aan de noordwestelijke grenzen van hun indisch rijk.

Men keere dien invloed door een zorgvol bestuur, en het indisch leger zal onzes inziens dit bestuur dank weten, indien het eindelijk de vruchten zal zien van zijn werken en zijn — opofferingen.

Dat is de beste dienst, dien men het leger zou bewijzen, niet door het op individueele tekortkomingen te wijzen, die men onder gelijke omstandigheden overal elders in alle koloniale legers aantreft, noch door het de taak, waarvoor het is gesteld onmogelijk te maken, door van dat leger te eischen, dat het tegenover een vijand als die in Atjeh en b. v. Tomori, die van elke gelegenheid, dat men zich bloot geeft, gebruik weet te maken, en zich dan op de laaghartigste wijze wrekt, eene taktiek van sparen zou volgen, waaruit voor zijn zelfbehoud de schromelijkste gevolgen zouden voortvloeien.

Het klinkt wreed wanneer b. v. Indus uit een rede van den heer de Stuers aanhaalt, «de verovering van kampong Rema, waar de geheele bevolking is uitgemoord (sic), door haar van boven van de wallen af te maken (sic) als konijnen, die men opjaagt van het eene hol naar het andere.»

Zou Indus een ander middel weten om een kampong, die genomen worden moet en wier bevolking zich niet onderwerpen wil en volstrekt niet weerloos was als «konijnen», ten onder te brengen, dan te trachten haar door het vuur tot rede te brengen? Van moord en afmaking kan daarbij geen sprake wezen.

Men stelt het indische leger dikwerf voor een vrede taak, maar dat geeft niemand het recht dat leger van wreedheid te beschuldigen. Dit vergeet men onzes inziens maar al te zeer.

In de Avondpost beschrijft een oud-maréchaussée-officier van Ned-Indië, onder den schuilnaam „Wekker” den toestand in Atjeh gelijk hij deze uit eigen aanschouwing en ervaring kent en gezien heeft. De artikelen van welke er nu reeds 7 verschenen zijn dragen het eenigszins sensatie-wekkende opschrift: „Hoe beschaafd Nederland in de twintigste eeuw vrede en orde op Atjeh schept”. Wij kunnen er natuurlijk niet aan denken hier melding te maken van alles wat de schrijver in de Avondpost mededeelt. Het zou te veel plaats innemen en bovendien zijn de feiten in het algemeen door hem vermeld ook reeds door anderen vóór hem, gereleveerd. Dit neemt echter niet weg dat wij gaarne enkele saillante punten in zijn betoog onder de aandacht onzer lezers brengen. Wat hij zegt, is goed gedocumenteerd en heeft allen schijn voor zich de waarheid te zijn. Ook voor niet-ingewijden is zijn „exposé” gemakkelijk te volgen, dat vlot en gemakkelijk geschreven, zich aangenaam laat lezen. Het zal zeker wel indruk maken en tot nadenken stemmen, al moet men zich wachten voor de fout tot generaliseeren. Wij wijzen hierop, niet om de kracht van „Wekker's” betoog te willen verzwakken; integendeel, hij heeft met zijn daad een flink werk verricht. Hoe meer licht er over Atjeh ontstoken wordt, des te beter is het om de groote massa onkundigen, lauwen en onverschilligen in Nederland warm en wakker te maken. Maar aan den anderen kant, kan men van de toestanden, door hem beschreven, niet altijd de machthebbers alhier een verwijt maken. Zij moeten ook met de officieele lezingen rekening houden. Bovendien wordt door de critici à la Wekker wel eens vergeten, dat om hun critiek bij het groote publiek ingang te doen vinden het noodig is dat niet alleen de manier hoe het niet, maar ook hoe het dan wel gebeuren moet den menschen helder voor den geest dient te staan. Het zijn toch niet alleen de misbruiken, de verkeerde uitvoersels van het tegenwoordig systeem die bekend moeten gemaakt worden, maar onafscheidelijk is hieraan verbonden de vraag: welk systeem wilt gij daar dan voor in de plaats stellen? Waar haalt gij de meerdere troepen vandaan die er toch noodig zijn om de bevolking te beschermen, om wel gevangenen te maken? Nogmaals wij wijzen hier niet op ter verzwakking der critiek maar omdat het ons van evenveel belang, misschien van nog meer belang toeschijnt, dat er gewerkt wordt op het verkrijgen van een algemeene opinie hoe de zaken op Atjeh dan wel bestuurd moeten worden. Misschien mogen wij in de volgende stukken van „Wekker” in de Avondpost een vingerwijzing in die richting vinden.

Onder de belangrijke onderwerpen door den schrijver aangevoerd noemen wij in de eerste plaats het gebruik der dum-dum kogels door de troepen in Atjeh waarover indertijd in de Tweede Kamer veel gesproken is. Hierover zegt hij o.m.

„Het klein-kaliber mantelprojectiel M. 95 is onmachtig den vijand buiten gevecht te stellen, ergo... wordt er naar een ander middel gezocht... de dum-dums; zij slaan groote gaten in 't menschelijk lichaam; werken dus afdoend... maar wreed.

De kleine troepenmacht is onmachtig den vijand ten onder te brengen, ergo... wordt er naar een ander middel gezocht... de afschrikwekkende geweldmaatregelen; zij slaan groote gaten in 's vijands bevolking, werken dus afdoend... maar wreed.

Over „dum-dums” gesproken. Wij lezen in de Memorie van Antwoord op de Indische begroting 1907 het volgende betoog van minister Fock:

„Een in Indië met groote zorg ingesteld onderzoek heeft geleerd, dat inderdaad onder de in de oorlogsmagazijnen ingeleverde munitie nu en dan, sporadisch, door vijfstreek in den kogel vervormde munitie wordt aangetroffen; onder een partij van ongeveer één miljoen scherpe patronen, die in Atjeh door op excursie geweest zijnde troepen waren ingeleverd, één enkele, na welke bevinding aan den civielen en militairen gouverneur van dat gewest werd opgedragen er ten strengste tegen te waken, dat de munitie op eenigerlei wijze misvormd.”

Naast deze „officieele” waarheid, de „reële”!

Bij de periodieke verwisseling der munitie bleek eeng root deel, te veel om ongemerkt vernietigd te worden, te bestaan uit zelf gemaakte dum-dums, naar aanleiding waarvan de commandant van het leger in de circulaire no. 4159/154 van 1905 zich officieel bij den gouverneur van Atjeh en Onderh. beklaagde, dat van één miljoen uit Atjeh te Batavia ingeleverde scherpe patronen er een groot aantal waren, die door inkerving en afwijling veranderd waren in dum-dums.

Ik was toen op Atjeh. Wat deden de bivaks hun best om de geschonden kogels te begraven of aan de rivieren kwijt te raken; enkele bivaks echter zaten

zoo dik in de dum-dums, dat deze wel ingeleverd moesten worden.

De laatste zinsnede, behelzende de aanbeveling aan den gouverneur van A. en O. om tegen het maken van dum-dums te waken, werd door dezen laatste niet ernstig opgevat; ik en vele bivakcommandanten met mij kregen althans nooit een dergelijk verbod onder oogen; met het gevolg, dat het gebruik van dum-dums even ongestoord voortging als voorheen.

In het bivak, waar ik tweede-officier was, was door den commandant voorgeschreven, dat de manschappen allen voorzien moesten zijn van 15 dum-dums om mee uit te rukken en de ongeschonden munitie moest worden gebruikt voor inspectie en officieele gelegenheden, en zoo was het in bijna alle bivaks in 't Meulaboehsche, Lho Semawesche en Poeloe Rajasche.

In Pidië was het gebruik van dum-dums extra verboden; dit nam niet weg dat de maréchaussées elk van minstens één houder dum-dums voorzien waren, welke zij bij het uitrukken in hunne broek- of jaszakken dan wel onder den helmhoed verborgen hielden, om ze te goeder tijd in het magazijn van hun karabijn te stoppen.

Deze maréchaussées namen bij het uitrukken steeds vijftjes mee, teneinde den voorraad dum-dums op sterkte te kunnen houden.

Dit constateerde ik bij mijn verblijf aldaar.

Sporadisch komt dus het gebruik van dum-dums heusch niet voor. Elk officier weet dit en de minister is dus weer verkeerd ingelicht, waar Z.Ex. verderop zegt:

„Maar de ondergeteekende stelt er prijs op hier nog aan toe te voegen, dat hem door persoonlijke mededeelingen van te velde geweest zijnde officieren gebleken is, dat hunnerzijds steeds met inspanning van alle krachten gewaakt werd tegen kogelmisvormingen, die de soldaat inderdaad nu en dan tracht aan te brengen, in de meening, dat hij daardoor de weerkracht van zijn wapen verhoogt, hetgeen in werkelijkheid het geval niet is.”

Het technisch vraagstuk, in hoeverre de weerkracht van het wapen verhoogd wordt door het al dan niet bezigen van dum-dums, ligt buiten het kader van dit betoog. Mijne opinie en ondervinding is, dat de weerkracht er wel door wordt verhoogd.

Alweer een verschil tusschen „officieele” en „officieuse” waarheid; ook de reden, waarom onze onmacht op Atjeh zoolang voor de Regeering verborgen is gebleven.”

Over de onmacht om gevangenen te maken schrijft „Wekker” o.m.:

„Neemt nu ten derden male de kaart van Atjeh en Onderhoorigheden voor u en laat uwe gedachte gaan over de sterkte der bezette plaatsen, de afstand dier bivaks onderling, het patrouillegebied van elke bezetting, het totale bevolkingscijfer in die gebieden, het woeste hooggebergte in het binnenland, de slechte wegen, uitgestrekte kustmoerassen, waarin tal van schuilplaatsen, het geaccidenteerde terrein in de Onderhoorigheden, de dichtbegroeide kampongs en daarin een guerrilla-voerend volk; combineer deze factoren en ge voelt medelijden met — of verontwaardiging voor een Regeering, die na vier-en-dertig jaar leertijd en zooveel millioenen gulden leergeld nog het middel niet gevonden heeft te pacificeeren.

Teekenend was het antwoord van den bivakcommandant van Takengön (Gajoelanden) op een avond, dat ik in zijn bivak overnachtte, op mijn vraag, hoe het met de veiligheid in zijn gebied stond. Tot antwoord stond hij op, liep naar den wand der kamer, waar een groote kaart van zijn gebied hing, legde vijfmaal zijn uitgestrekte handen naast elkaar op het kaartvlak, en antwoordde: „kan jij dat schoonvouden met tachtig man?”

Ik lachte en zweeg! 's Nachts werd het bivak gedurende twee volle uren onafgebroken beschoten. Toen heeft de vijand gelachen, óók om onze onmacht!

Zulke toestanden zijn niet plaatselijk op Atjeh, zij komen geregeld voor. Overal en altijd is er gebrek aan troepen en door de groote onderlinge afstanden der bivaks gebrek aan samenwerking. Gaat een patrouille het binnenland in ter opsporing van landangs 2) enz., dan kan zij dagen, ja, weken loopen zonder etappe-plaats; en moet dus ook voor dagen of weken eten meegenomen worden.

Neemt de kaart en cijfert en gij zult dra onze onmacht erkennen.

Verfoeilijke onmacht is het ook, die onze patrouilles dwingt den vijand kwartier te weigeren en het maken van gevangenen te vermijden of dezen te doden, als zij ze ondanks zich zelf toch maken.

Een patrouille gaat met acht dagen vivres op excursie, overvalt onderweg een vijandelijke bende en maakt vijf gevangenen, waaronder 1 grijsaard, die nauwelijks loopen kan, 2 zwaar gewonden en 1 vrouw met één zuigeling. De patrouille is vier dagen van het naaste bivak verwijderd en is 2 groepen sterk. Wat moet nu de patrouillecommandant met zijne gevangenen doen?

Teruggaan en de gevangenen naar 't bivak brengen mag niet, omdat aan de opdracht nog niet is voldaan.

De gevangenen meevoeren kan niet, omdat zij niet loopen kunnen, de voorraad meegevoerde levensmiddelen te beperkt is en tandoedragers ontbreken, gesteld althans, dat het ageeren met tandoes 3) in de wildernis al mogelijk ware.

Achterlaten mag en kan niet, omdat verraad en het mislukken der excursie hiervan het gevolg kunnen zijn.

Rest één mogelijkheid, nl. een gedeelte van de patrouille met de gevangenen terugsturen en met de rest doorgaan.

Dit is echter onmogelijk door de geringe sterkte der patrouille en den grooten afstand van het naastbijgelegen bivak.

Ergo... doodt de gevangenen óf maakt allen af gedurende den overval en... opgelost is de moeilijkheid.

Zouden de luitenants Sloos en Schneider in 1905 hunne gevangenen gedood hebben, indien zij over een sterkere patrouille hadden kunnen beschikken of één onzer bivaks dichterbij gelegen ware? Zou zich dan die oorlogsnoodzaak hebben voorgedaan? Zouden dan de zeven rechters hunne vrijspraak op grond van oorlogsnoodzaak geëischt hebben?

Over de onmacht om de bevolking te beschermen — óók een zaak waarop door de dagbladcorrespondenten te Atjeh reeds herhaaldelijk gewezen is en die voor het verkrijgen van duurzame en goede resultaten van een eindelijke pacificatie van het grootste gewicht is — zegt „Wekker” o. m.:

Behalve, dat dit gebrek aan troepen leidt tot die wreedheid, zijn wij bovendien onmachtig de bevolking bescherming te geven.

De kwaadwillige onderscheidt zich op Atjeh van den goedgezinde door de registratiepas of „soerat badan”. Dit althans is het officieele onderscheidings-teeken. Officieus komt het veel voor, dat ook „djahats” passen hebben, die zij dan stelen of koopen van de gampongbevolking.

Deze geregistreerden wonen in de gampongs of seneubos 4), terwijl de djahats overal rondzwerven of op ladangs, diep in het gebergte, wonen.

Waar nu van de geregistreerden geëischt wordt, dat zij hunne gampongs, erven en huizen schoonhouden; koeliediensten, vaak zonder betaling, verrichten; ons op de hoogte houden van verblijf- en schuilplaatsen van djahats, van verrichtingen enz. enz. ontrent dien vijand, is het toch ook logisch en billijk, dat wij van onze zijde die geregistreerden beschermen tegen wraak, molestatiën en rooverijen der kwaadwilligen.

Waar voorgeschreven staat, dat gamponghoofden, onmiddellijk de „Compeuni” bericht moeten geven van in hunne gampongs aanwezige djahats of familieleden dier kwaadwilligen en hun ten strengste verboden wordt voorraden af te staan aan die lieden, is het toch ook logisch en billijk, dat wij van onze zijde die hoofden steunen en beschermen.

Waar zelfs de hoeloebalangs 5) verantwoordelijk gesteld worden voor het verblijf van enkele kwaadwilligen in hun landschap, is het toch ook logisch en billijk, dat wij hun de middelen verschaffen, die kwaadwilligen uit hun streek te houden.

Niets van dit al! Wij eischen alles en geven niets; kunnen niets geven; zijn onmachtig iets te geven!!

Ja toch! wij geven wel wat.

Zware boete, lijfstraf, vrijheidsstraf, ja zelfs de doodstraf krijgt hij die heult met den vijand. Boete krijgt de gampong, die een djahat herbergt of voorziet van fourages. Boete of vrijheidsstraf krijgt het gamponghoofd, indien zich in zijn gampong een djahat bevindt. Verbanning is de straf voor den hoeloebalang, indien zijn streek onrustig is. — Dit stelsel, doorgevoerd tot in alle consequentiën, voert tot de schromelijkste misstappen en dwaasheden. En dit geschiedt op Atjeh!

Hoe toch is de toestand? Een bende djahats heeft gebrek aan levensmiddelen. Het hoofd stuurt naar verschillende gampongs leden zijner bende uit om te fourageeren. Van de bevolking hooren deze lieden, dat zich in de gampong geen „Compeuni” bevindt. Nu kloppen zij aan elk huis aan om wat rijst en ieder, behalve de vriendjes, brengt zijn offer; want wagen zij het zich te verzetten, dan verschijnt den een of anderen slag het hoofd met de geheele bende en huis en haard van den weigerachtige wordt geplunderd en verbrand. Bericht sturen en hulp vragen aan de bezetting van het op 4, 6, ja 12 uur ver afgelegen bivak is nutteloos, daar dan het werk dier roovers toch reeds gedaan is en de gampong in haar geheel nog maar kans loopt beboet te worden, omdat zij niet tijdig genoeg waarschuwde. En hierbij komt nog de vrees voor de wraak der bende.

Is het wonder, dat de bevolking het bericht sturen als nutteloos en gevaarlijk voor zichzelf nalaat?

De gevolgen wreken zich echter dan weer op die bevolking. Valt nu eene patrouille onverwachts in eene gampong en ontdekt zij zulk een fourageerenden djahat, dan wordt onmiddellijk het gamponghoofd ontboden en hem aangezegd, dat de geheele gampong met f 1 per man en hij zelf met f 10 beboet is voor het toloereeren van kwaadwilligen in zijne gampong. 5)

In Meulaboh, Padië, Lho Semawé zag ik vaak dat hoofden van gampongs, ja, hoeloebalangs, z. a. Teungkoë Njong, teungkoë-Pang Sawang e. a. hierom bij het bestuur hun ontslag aanvroegen, wat hen met strenge berispingen van te weinig ambitie e. d., ja, zelfs boeten geweigerd werd. 6)

De gewone klacht was: „maar, mijnheer, hoe kan ik nu weten, dat er een djahat in mijn gampong is; zij komen even binnen sluipen. Mijn gampong telt een paar honderd gezinnen, die mij uit vrees voor wraak van de djahats mij geen bericht durven sturen. De „Compeuni” kon me niet helpen. Mag ik dan zelf patrouille loopen? Geef me dan een paar geweren,

dan kan ik ten minste ook optreden tegen de gewapende djahats.”

Bescherming kunnen wij der bevolking niet geven, zich zelf verdedigen kunnen zij niet, daar zij ontwapend zijn en per gezin twee blanke wapenen voor het verdrijven van wilde varkens uit de sawahs mogen bezitten. Geen hunner waagt het echter met één dier blanke wapenen zich buiten de deur van zijn huis te vertoonen, om niet de kans te loopen door een onverwachte patrouille voor djahat aangezien en neergeschoten te worden of wel boete te krijgen voor het zonder vergunning loopen met wapenen (minimum f 25 of 50 dagen werken voor den kost zonder loon).

Zeker, de bevolking heeft nog wapens, maar... mag ze niet aanraken; deze moeten in de huizen blijven en toch moeten deze geregistreerden de met geweren gewapende benden uit hunne gampongs verdrijven of... bericht sturen naar het wanhopig ver afgelegen bivak.

Natuurlijk zullen de djahats niet bij voorkeur zich vertoonen in de vlak om het bivak gelegen gampongs.

Het hoofd van Poeloe Tengah bracht den bivakcommandant bericht, dat zich een djahat in zijne gampong bevond. Een patrouille rukte uit, arresteerde den djahat, maar drie dagen later was het hoofd vermoord. — Het hoofd van gampong Poeloe Missigit in 't Pedirsche, gampong Lho Kajoeno, Mané, Meurandé, in 't Lho Seumawesche, gampong Toendjang, enz., te veel om alle op te noemen, trachtten eveneens loyaal te zijn tegenover de Compeuni... werden allen vermoord, zonder dat wij in staat waren hen te beschermen.

Men ziet de berichtgevers op Atjeh dan ook allen vlak om, in of bij de bivaks wonen. Hoe wordt thans nog de woning van den gids Waki Wahab op de hoofdplaats Segli niet vaak zwaar beschoten. En tegenover dit bestraffend optreden der djahats staat onze machteloosheid om te beschermen.

En wij voelen deze onmacht; waarom anders het tegenstrijdige dat op sommige keudé's 7) en kotta's 8) eenige geregistreerde geweren met munitie mogen worden aangehouden; terwijl een geweer in handen van den Atjeher anders voor bijzonder strafschuldig gevaarlijk wordt gehouden?"

Voor al hetgeen de schrijver hier zegt over het „doorzoeken” van een kampong is sterk. Zelfs al komt het maar eens op de honderd keer voor dan nog zijn zulke voorvallen niet genoeg te laken en af te keuren. Het is eenvoudig meer dan ergerlijk. Later hopen wij het een en ander uit „Wekkers” vervolgstukken mede te deelen.

- 1) Niet alle bivaks beschikken over een telefoon. (W.)
- 2) Uitgekapte, bewoonde en bebouwde gedeelten in het oerbosch Gewoonlijk verblijfplaatsen van uitgewekenen en als zoodanig op Atjeh verboden. (W.)
- 3) Peperhuizen. (W.)
- 4) Landschapshoofden. (W.)
- 5) Het doorzoeken van zulk een gampong geschiedt als volgt De patrouille komt bij het eerste huis, formeert carré om het huis; met ontbloote klewang en alle karabijnen gericht op het huis worden door kloppen alle inwoners naar buiten geroepen. Deze moeten hurken onder het huis en nu wordt een der mannelijke inwoners naar boven gestuurd, teneinde alle biliken omwandelingen los te maken en met alle huisraad naar beneden te werpen (de huizen staan alle op palen); vervolgens worden twee soldaten naar boven in het huis gestuurd, die dan grondig huiszoeking houden. Als alles „in orde” bevonden is, trekt de patrouille naar het volgend huis en zoo vervolgens de geheele gampong door, het eerste huis en alle andere in dien desolaten toestand achterlatende. Dit geschiedt omgeacht dag of nacht, vaak twee maal daags. — Onnodig te zeggen, welk een verbittering zulke maatregelen wekken. (W.)
- 6) 't Is jammer, dat die hoofden geen „conduiten” hebben. (W.)
- 7) Atjehsche versterkte marktplaatsen. (W.)
- 8) Verblijfplaatsen van de hoeloebalangs en leden der vorstelijke familie. (W.)

* *

Dr. Kuyper's groot werk „Om de oude wereldzee” bevat ook een hoofdstuk „Het Aziatisch gevaar”. Hiermede vangt de schrijver zelfs zijn studie aan. Over dit belangwekkend en actueel onderwerp zegt Dr. Kuyper o. m.:

„Het zwak gewapende, slecht georganiseerde Azië was tegen Europa noch tegen Amerika bestand. Sinds Japan evenwel met schitterend welslagen een worsteling op leven en dood gewaagd heeft met den Russische kolossus, is de stemming, die Azië uit onmacht in zijn minderheid deed berusten, bijna in overmoed overgeslagen. Het politieke wereldprobleem is voor een goed deel van den Atlantischen Oceaan naar de Stille Zuidzee verplaatst en het te graven Panamakanaal zal deze verplaatsing nog sterker doen uitkomen. Europa zelf heeft voor Japan voor deze verrassende ontwikkeling de kennis, het profijt van zijne ervaring en ten deele zelfs de middelen verstrekt. In tactiek werden de Japanneezen nu reeds de meesters van Europa. En daarbij bezitten zij het dervoudige voordeel van uiterst soberen zin, van hoog patriotisch enthousiasme en nerveuze ongevoeligheid. De religieuze idee der voorouders-verering geeft aan de vaderlandsliefde een nog sterkere bezieling, drijft tot doodsverachting en een aan waanzinnige vervoering grenzenden heldenmoed.

„Er is — aldus letterlijk dr. Kuyper — in den Japansch-Russischen oorlog een tot dusver onbekende factor aan het licht gekomen. Dusver beeldde men zich onder ons, Europeanen, nog steeds in, dat ceteris paribus, de Aziaat verreweg onze mindere was; thans weet men dat hij ten minste onze gelijke is, zoo niet in tal van opzichten onze meerdere. Deze ontdekking

TOKO BAHROE,

v. KINSBERGENSTRAAT 126.

Telefoon 4796. DEN HAAG.

ONTVANGEN per laatste stoomer:

Versche kruiden **Mie**, 50 Ct. per ¼ Kg. **Ketjap**, prima kwaliteit f 1 per halve flesch, **Goela Djawa**, 50 cent per ¼ Kg, **Boemboc's**, **Minjak Klappa**, per beele en per halve flesch, **Assem**, **Trassie**, per rol 10 ct., **Kroepoeks**, **Indische Zuren**, **Petch-Kring**, **Sereh** in knop, **Ketan** witen zwart.

Theesoorten als volgt: **Mangoeng**, **After dinner**, **Tjinki** en huishoud-thee.

Geneesmiddelen als: **Obat Ceriawan**, **Minjak tinkawan**, **Pokoh**, **kajoe postih-** en **Makassar-olie**.

Tabacco djawa, **Loempan Batoe**.

Versche **Samballans**, **Dodol** en **Watjiek**, **Taotjo**, 5 ct. per decagram.

Aanbevelend,

W. BARNAS en DIEMERS

Abonnement geldig in

meer dan 170 steden

SCHOOL

ALLEEN

Noordeinde 58 a

Gewaarschuwd wordt tegen arglistige nabootsing.

ALLE MODERNE

Onderwijs Vertalingen

Prospectus franco.

W. POPPINK,

Prins Hendrikstraat 141-143

Korte Poten 59.

DEN HAAG. TEL. 4485.

SPECIALITEIT in het vervaardigen van

Hut-, Mail- en Reis-KOFFERS.

BILLIJKE REPARATIE-INRICHTING voor alle soorten van REISARTIKELLEN.

Heineken's
(Oudste)
Glazenwasscherij
Stoom Jaloecicën-
en Rolluikenfabriek.
KETINGSTRAAT 6
v. h. Drie Hoekjes 3,
Den Haag.
Telefoonnummer 2478.
AMSTERDAM,
van der Helststraat 1
UTRECHT,
Potterstraat 20.
Middelversum, Arnhem, Nijmegen.

DAMES VERLANGT

ge een heldere Wasch, stuurt hem dan naar de Stoom-Wasch- en Strijkinrichting

„**Bleeklust**”

Volkomen onschadelijke behandeling door machines van 't nieuwste systeem.

BEDIENING VLUG EN ACCURAAT. CONDITIEN BILLIJK.

Aanbevelend,

G. A. VERSTEEG,

Bleekerij „Bleeklust”,
HAASTRECHT bij Gouda

nu heeft ons verschrikt, maar ruischte al heel spoedig door heel Azië als een stem van toekomstige bevrijding. De blanke man heeft in 't oog van den Aziaat zijn aureool van meerderheid verloren. Het besef, dat de Aziaten ons aankunnen, heeft allerwege post gevat in China, in het hart van Azië en zelfs in Voor-Indië. Men voelt daar nog wel zijn tijdelijke onmacht, omdat men nog niet gereed is, maar men doorziet de mogelijkheid om zich uit die minderheid op te heffen. Wat Japan kan, voelt men ook te kunnen en zoo tast men reeds naar den weg, om Japan na te volgen. Onverwacht is voor den Aziaat de morgenster van een heerlijk ideaal opgegaan. Men weet nog niet, hoe dit ideaal naderbij te komen. Maar Japan ging voor, allerwege zal men volgen, en Japan, het machtige Japan, wordt als leermeester en leider ingewacht. En die taak heeft Japan op zich genomen. Men heeft niet gewacht, totdat het geroepen werd, maar is uit eigen initiatief de sluimerende verwachting voorgekomen. China wordt nu reeds met zijn agenten van allerlei aard overstroemd en China werd reeds wakker. De Chinees maakt zich gereed om zijn zijden tabberd af te leggen en zich het harnas aan te gespen. Het is veel, veel grooter dan Japan en zal daarom loomer in zijn bewegingen zijn, maar een beweging is er, en als het doorgloeien gaat, voorspelt alles, dat de Chinees, niet alleen in het cijfer, maar ook in mannenkracht en hoogere ontwikkeling den Japannees nog overtreffen zal.

China, eens wakker geworden, kan een reuzenmacht ontwikkelen, die ook zonder Japan, aan elken tegenstand het hoofd biedt. Oeconomisch schuilen in dit reuzerijk nog alle schatten en geen ander minder dan Gordon heeft in den krijg tegen de Bokkers verklaard, dat hij geen beter soldaat kent dan den Chinees.

Voor al de koloniale mogendheden, die het eerst in het geding kunnen komen, zal het opkomen van het Aziatisch gevaar slechts een quaestie van tijd zijn. Men moet, meent dr. Kuyper, er op bedacht zijn om deze uit het Aziatisch bloed opkomende beweging niet te tartten, maar tot op zekere hoogte in het geveel te komen. Chinezen en Japannezen, tot uitzweren geneigd, op onredelijke wijze bemoeilijken bij hun vestiging in andere landen of in de koloniën, zou prikkelend werken en den stroom der volksverhuizing niet tegenhouden. Men zal zich bovendien van lieverlede moeten gewennen aan het denkbeeld, dat ook de Aziatische volkeren, voor zoover ze tot genoegzame zelfstandige rijpheid van ontwikkeling zijn gekomen, hun vrijheid hernemen. Hoe hard dit ook voor de koloniale mogendheden zijn zal, uit hooger oogpunt zal het een oorzaak tot verheugen wezen, indien deze miljoenen opstaan uit wat hun doodslaap scheen en een hoogere kracht hen gaat ontwikkelen.

Maar zal de Aziatische beweging, bij dit punt vroeg of laat aangeland, tot rust komen? Dr. Kuyper twijfelt het ten zeerste.

„Dat van lieverlede, zegt hij, ook een soort Aziatische Monroe-leer in zwang zal komen, valt niet te betwijfelen, althans voor Oost- en Zuid-Azië, maar inmiddels dient ook gerekend met den strijd der oeconomische belangen, die vermoedelijk zelf het eerst aan de orde zal komen.

Reeds nu is op enkele markten in China een tijd lang een boycot op Amerikaansche waren toegepast en cijfers wijzen uit, welke pogingen Japan nu reeds aanwendt, om den Europeeschen invoer in China zeer ernstige concurrentie aan te doen.

De hoogere politiek heeft zich in de laatste dertig jaar steeds meer, nog niet uitsluitend, maar toch hoofdzakelijk, om het vraagstuk van de débouchés

voor de Europeesche en Amerikaansche nijverheid samengetrokken. De internationale worsteling heeft een eenzijdig materialistisch karakter gekregen — denk aan de verdeling van Afrika, aan den telkens uitbrekende tarief oorlog en aan de Europeesche gisting, die een oorlog om Marokko dreigde te worden.

De toekomst ziet er werkelijk niet rooskleurig uit. „Haalt — aldus dr. Kuyper — de Japansche en Chineesche industrie, wat ze zeer stellig kan en zal, onze industrie binnen kort in, wast het kapitaal in deze landen aan en nemen de behoeften er toe — dan geeft het lagere arbeidsloon aan deze landen een voorsprong, die voor ons de concurrentie op harde proef zal stellen. Reeds nu bestaat er niet alleen een neiging om ons uit Japan en China te verdrijven, maar ook om ons op de Europeesche markt concurrentie aan te doen. Dat dit tot een conflict zal kunnen leiden, is te voorzien. Niet licht toch zullen Europa en Amerika zich goedschiks laten verdringen, en ook de vraag, of Amerika tegen de vreedzame overstroming van zijn Staten door Chinezen en Japannezen, zonder conflict, duurzaam een legislatieve dam zal kunnen opwerpen, houdt nu reeds de Amerikaansche staatslieden bezig. De boycot van de Japansche schoolkinderen in Californië gaf reeds een voorspel.”

Neem aan dat hier nog een minnelijke schikking getroffen wordt, het groote probleem blijft in zijn huiveringwekkenden ernst bestaan: zal het ontwaakt Azië, wanneer het over een myriade van troepen en een geduchte wereldvloot beschikt, een rustige buur te land voor Europa, te water voor Amerika blijven?

In de eeuwen van zijn vroegere macht — de geschiedenis getuigt het — verried Azië steeds een sterke neiging om zijn standaard ver over zijn grenzen uit te dragen. Kan bovendien, wat Europa eeuwenlang aan Azië misdeed, geen gedachte aan wraak doen opkomen?

Voor al Nederland heeft zich, met opzicht tot zijne koloniën, rekenschap te geven van de eischen, die de geheel veranderde toestand in het Oosten met zich brengt. De Nederlandsche Archipel blijft de groote zeestraat, waardoor bij een toekomstigen oorlog een Europeesche vloot zich naar het Oosten, of een Aziatische vloot zich naar het Westen zal moeten bewegen. Handhaving van onze neutraliteit en de gevaren, welke uit onze moeilijke positie voortvloeijen, maken een betrekkelijk sterke vloot noodzakelijk.

Blanda constateert in de *Controleur* dat zijn artikel „onvrijwillige inkrimping” instemming verwierf. O. a. van het „Nieuws v. d. Dag v. N.-I.”, welks hoofdredacteur, de heer K. Wijbrands, gelijk wij vroeger reeds in een andere rubriek mededeelden, scherpe critiek op ons koloniaal imperialisme uitoefende. Voorts geeft de schrijver in de *Controleur* ons een kijkje in de tegenwoordige indische huishouding.

„Bij gelegenheid, zegt hij, van het uitspreken van zijn „troonrede” op 31 Aug. j.l. te Batavia, heeft de G.-G. van Heutsz ten aanzien van zijn politiek tegenover de Buitenbezittingen, deze apologie uitgedacht:

„Berusting in het onvermijdelijke is geoorloofd waar de militaire macht moest ingrijpen en menschenlevens door het zwaard verloren gingen. Laatstbedoelde offers, hoezeer ook betreurd, waren noodzakelijk om een eind te kunnen maken aan menschonteerende daden van willekeur en wreedheid, van menschenroof, slavernij, slavenhandel, pandelingschap, koppensnellen en dergelijke; waren mede niet te vermijden om in enkele treken den grondslag te kunnen leggen tot verzachting van ruwe zeden en gebruiken, tot

woest en ongekamd, nadert beverig oudje.

„Hé, Neh, kun-je me 'n halven gulden leenen?”

Oudje, met loerende oogjes, gluurt verlopen kerel aan; dan, met lichte beving van angst in haast onverstanebare mummelstem, zegt ze vriendelijk: „Oewah, Deh, 'n halve gulden is wel wat veel. Wil je 'n dubbeltje?”

„Toe, geeft 'm maar wat-ie vraagt”, fluistert waarschuwend stem van sarongkoopman naast haar, „dan ben-je 'm meteen kwijt; want ik geloof, dat-ie niets goeds in den zin heeft.”

Onwillig oudje treuzelt nog. Ze vindt 't wat jammer van haar zuurverdiend geld, maar dan, na lange aarzeling, haalt ze 'n gore, naar vieze centen riekende beurs te voorschijn.

In roodbelopen bandietenooogen flikkert begeerige glans. Als 'n klauw is de rechterhand gereed om de beurs te kapen; dan....

Met 'n rauwen kreet van pijn stuift de roover vooruit, bonst tegen verschrikt oudje aan, rolt over de kippen, die stuiptrekkend liggen te zieltogen.

Leeglooper no. 2, goor baadje gescheurd, kleeidje waaraan geen kleur meer te bekennen valt om magere lendenen, houdt no. 1 bij den nek vast.

„Boef, schurk”, schreeuwt-ie, „ik heb nog 'n appeltje met je te schillen. Ajeh, geef op den gulden, dien je me hebt afgetrosgeld.”

„'n Gulden, 'n gulden”, brult woedend no. 1. zich eindelijk losrukkend uit ijzeren greep van no. 2, en uit zwart-lederen gordel 'n blinkende Madureesche kris met van houtsnijwerk voorzien heft halend.

Dol van woede vliegen ze elkaar aan en in minder dan geen tijd vormen zich roode bloedplasjes op slijkerigen grond, die het vocht gretig opslurpt.

het brengen van rechtszekerheid en van een vreedzaam en rustig bestaan en tot verzekering in de toekomst van verhoogde welvaart en ontwikkeling aan verschillende volksstammen in dezen archipel, die, door den wereldloop onder ons gezag gebracht, alle rechtmatige aanspraak op onze krachtdadige hulp en bescherming ook op het waarmaken door ons van de beginselen en voorschriften in hun belang door den Nederlandschen wetgever neergelegd in het Regeeringsreglement, in het bijzonder in de artikelen 55, 115, 116 en 118.”

Wanneer de Indische regeering, aldus Blanda, zich nog niet in de kaart had laten zien nopens de ware bedoeling met hare tegenwoordige actie op de Buitenbezittingen, dan zou ze reeds met deze enkele clause genoegzaam vat op zich gegeven hebben.

De heer Boissevain schreef eens in 't *Handelsblad*: „Officieele waarheid is zelden de geheele waarheid.”

Ja, en halve of verdraaide waarheid is leugen!

Het schenken van al het moois, dat hier omschreven staat, aan de Buitenbezittingen, het vestigen daar van ons rechtstreeksch gezag en vreedzaam bestuur, het scheppen van orde en regelmaat in die achterlijke streken, sluit, logisch, natuurlijk ook in zich de ontginning van het land en de moreele en materieele verheffing van het volk, wat vanzelf weer gepaard gaat met zware offers voor de schatkist en een hooge mate van inspanning en energie onzerzijds. En dit wijst reeds uit, dat de heer v. Heutsz op 31 Augustus het publiek met een schijnvoorstelling naar huis heeft willen sturen. Hij zou door de voorschriften, vervat in de opgenoemde artikelen van het R.-R., gedwongen zijn geworden tot de expedities naar Celebes, Bali, Timor, Flores en waar al niet. Hij zou zich niet langer hebben kunnen onttrekken aan het imperatieve dier voorschriften!

Dat is nu geheel en al bezijden de waarheid. De Landvoogd is indertijd niet erg gelukkig geweest in het zoeken naar een stok om den hond te slaan; hij is het nu evenmin in de motiveering van het slaan.

Wanneer de bedoelde artikelen inderdaad een lastgeving inhielden, dan nog zou Java er het naast aan toe zijn geweest, haar te zien volbrengen, om eindelijk bevrijd te worden van de „menschonteerende daden van willekeur en wreedheid”, en van de ijzingswekkende veiligheid van leven en bezit, waaronder ook de bevolking van dit eiland getyranniseerd en geterroriseerd wordt om „den grondslag te kunnen zien leggen tot het brengen van rechtszekerheid en van een vreedzaam en rustig bestaan”, die ook daar nog gemist wordt en om ook daar te komen — zoo concludeert de schrijver in de *Controleur* — tot „verzekering in de toekomst van verhoogde welvaart en ontwikkeling”, waarop ook de Javanen „rechtmatige aanspraak” hebben, maar die voor hen al evenmin bestaat.

Hoe jammer toch dat Blanda, die het dikwijls bij het rechte eind heeft, altijd met zulke schrille kleuren op het palet werkt. Ook al is het gezicht niet lieflijk, behoeft er toch niet altijd het zwartste zwart gebruikt te worden.

In de quaestie Scheltema-*Handelsblad* waarover wij in onze vorige kroniek schreven, geeft het Amsterdamsche blad nog een opheldering zonder evenwel een woord van verontschuldiging uit te spreken, dat het deze verdienstelijke indische publicist zonder grond aan al zijn medeburgers en ook in het buitenland heeft afgeschilderd als Vaderlander tweede klasse, zoo niet derde klasse. Als staaltje van de wijze waarop het blad deze terugtocht tracht te

„Amok, amok!” gilt oud vrouwtje met tandeloozen mond.

„Amok!” schreeuwen sarongkoopman en jonge vischboer.

„Amok!” gilt handenwringend en aanstellerig doende coquette kokki.

„Amok!” roept de geheele passarbevolking.

De tong-tong vóór 't huis van den assistent-wedono laat met dreunende slagen 't amok-sigitaal hooren, spoedig gevolgd door andere, en weldra davert 't kleine plaatsje van angstwekkende, sinistere kentongslagen.

„Mingoe”, zegt angstig mevrouw S., 't kleine controleursvrouwtje, tot haar ouden huisjongen. „Mingoe, 't is nu haast elf uur. Loop wat je loopen kunt naar school en haal sinjo Wim af. Gauw, haast-je wat!”

Zich haasten? Dat woord staat niet in Mingoe's woordenboek. Hij is ook niet meer vlug, want hij is de vijf kruisjes gepasseerd, moest eigenlijk reeds gepensionneerd worden, zie-je, maar.... zijn kinderen — en zijn kleinkinderen niet te vergeten — kassian, die stumperds!

„Mingoe, loop toch wat vlugger, hoor je 't dan niet? Er is amok in de dessa en sinjo Wim komt direct thuis!” En klein vrouwtje maakt zich noodeloos ongerust, want kijk eens, daar rent Wimpie zoo waar reeds alleen de straat over en werpt zich in Maatjes armen.

„Amok, hé, Maatje”, juicht de zesjarige bengel, „leuk toch, die kentongan.... tong-tong... tong-tong.... tong-tong....”

„Schat, schat”, zegt teeder jong Moedertje, terwijl zij haar ventje in de armen sluit en met hem naar binnen gaat.

FEUILLETON.

Amok in de Dessa. *)

Oud vrouwtje zit op de passar hare slachtkippen aan den man te brengen.

Haar gerimpeld, oud gezicht, de grijzende haren, de beenige, verschroepelde werkhanden — alles toont aan, dat Neneh al heel wat jaren achter den rug heeft.

De kinderen uit de dessa zijn bang voor haar; ze zeggen dat Neneh, als haer oude, tandelooze mond onverstanebare woorden murmelt, met den duivel spreekt.

Jonge, coquette kokki, kenanga in 't haar, lichtbloemige kabaai nauwsluitend om de slanke leden, helkleurige slendang half over den schouder, komt, gekscherend met jongen vischboer, naar oud vrouwtje toe.

Kleine, met ringen beladen, roodnagelige vingers betasten één voor één de luid kakelende kippen.

„O, Allah, Neh”, zegt wreede, srihkauwende, diklippige mond, „wat zijn je kippen mager, net zoo mager als jij bent.”

'n Gegichel en gesmoord jubellachen van sarpret achter Neneh, 'n oogengetelegrafeer van vischboer naar coquette keukenprinses en, zeer tevreden over zichzelf, gaat de schoone verder.

„Koerang-adjar”, mompelt verontwaardigd oudje en liefkoost met beenige knokkels de versmade waar.

'n Man, oogen roodbelopen van nachtwaken, haren

*) (Overgenomen uit het „Damesweekblad voor Indië”).

dekken laten wij woordelijk volgen wat het H bld. schrijft:

Wij vinden nu, zegt het blad, in de Westminster Gazette van 14 October, een schrijven van den heer Scheltema, en daarna van hem zelf een brief uit Edinburgh, met allerlei hatelijkheden aan ons adres die wij met stilzwijgen voorbijgaan. Ten onrechte verwijt hij in de W. G. den heer Kleerkooper, dat zijne terechtwijzing zoo laat kwam, of dat wij zijn voortreffelijk stuk in het American Journal of Sociology niet gelezen hebben: wij weerlegden niet hem, maar de W. G.!

Wij vernemen dan verder, dat hij niet gewaagd heeft van de handelingen op Lombok, maar in Atjeh. Vreemd, dat de W. G. dan schreef, zooals wij den 3den September letterlijk aanhaalden:

„It is significant that when the Dutch took over Lombok in 1895 the first building opened for the use of the public was not a church or a school, but an opium den.”

De heer Scheltema herhaalt dan nog eens zijne bezwaren, vroeger door ons weerlegd, tegen sommige deelen der Indische opium-politiek. Hij schijnt uit te gaan van de meening, dat eene regeering alles kan verbieden wat zij schadelijk acht, en dan ook kan zorgen dat haar verbod wordt gehandhaafd. Lettende op de geschiedenis van den opium-smokkelhandel in Indië, weet men wel beter en zouden wij het veelmeer in eene regeering prijzen als zij, wars van schijnvertoon, ook bij hare voorschriften binnen de grenzen van de mogelijkheid der handhaving blijft.

De heer Scheltema heeft het dan verder over het Indisch drukpersreglement, dat — de ervaring der laatste maanden leerde het opnieuw! — wel eens tot dwaaze vervolgingen aanleiding geeft; maar hij verzwijgt dat hij, ook zonder drukpersreglement, wel vervolgd zou zijn ter zake van de beledigingen welke hij jegens de dragers van het gezag uitte. Dan komt hij weer op de opium-quaestie terug. Het is toch erg, zegt hij, dat de schatkist zooveel winst uit het heulsap trekt... Wel, antwoorden wij, de moederlandsche schatkist trekt nog grooter deel van al hare inkomsten uit den accijnz op sterke dranken; en het is wel zoo gemakkelijk daartegen te schetteren, dan een equivalent aan te wijzen!

Het is ook niet waar — gelijk hij beweert — dat „de bevolking, ondanks alle fraaie woorden, steeds meer wordt gedemoraliseerd door opium, opdat de staat steeds meer inkomsten trekke, die noodig zijn voor allerlei broddelwerk”...

In 1885 trok de schatkist uit het opium op Java en Madoera een netto winst van 15, in 1905 van 12 miljoen, terwijl intusschen de bevolking met 40 pct. toenam en de economische toestand in 1905 gunstiger was dan in 1895.

Als „koloniaal broddelwerk” haalt de heer Scheltema natuurlijk den Atjehoorlog aan, niet vermeldende, dat daar vele jaren niet gevochten is en dat gaandeweg de naadzakelijkheid bleek ons gezag over een steeds uitgebreider gebied te vestigen. Het vele dat onbetwist goed wordt gedaan, zoo op Java als op verschillende Buitenbezittingen, laat hij geheel buiten bespreking. Hij eindigt met het bekende vuurwerk, dat de rekening van den Atjeh-oorlog door de inlanders wordt betaald... maar vergeet, dat Java kost wat het opbrengt, en dat alle oorlogsgaven kunnen bestreden worden uit de opbrengsten der domeinen op Banka en Billiton.

Naar onze overtuiging mogen onze Britsche collega's wel wat voorzichtiger zijn met een eenzijdig, partijdig voorlichter als de heer Scheltema.”

Dan grendelt ze de deuren dicht — je kunt nooit weten, Mannie is op tournee en zij is geen heldin, klein controleursvrouwtje.

Nog steeds davert de dessa van de tong-tong-slagen.

De passar is zwart van menschen.

Op wrakken bamboezen baar ligt schavuit no. 2 te zietogen, zich om en om wentelend in zijn bloed.

Bandiet no. 1, door de in haast toegeschoten politie geboeid, wordt, gevolgd door Joelende menigte, weggebracht.

Oud vrouwtje buigt zich stil weenend over haar veertien magere slachtkippen, waarvan vier dood zijn en de rest onherkenbaar door de bloedspatten.

Als de avond daalt, waart doodstilte op de passar.

Alleen n paar steiloorige, loensch kijkende kampongonden schuivel-snuffelen de warongs langs, hier 'n vettig pisangblad aflikkend, daar 'n stuk soep-been wegkapend, dan tegen elkaar grommend voor 'n afgekloven vischgraat door beide begeerd, en eindelijk met wijdgeopende neusgaten stilhoudend voor de plasjes geronnen menschenbloed, 't eenige, wat er van de amokpartij is overgebleven.

Neneh zit nog buiten, grijze lokken los over den schouder, sarong hoog opgetrokken, zoodat magere spillebeenen zichtbaar worden.

Nu rust ze uit, doft haast in slaap, mopper-klagend over 't verlies van hare kippetjes.

Uit haar hut werpt 't lampje een flauwen gelen schijn over donkeren straatweg.

De wind suizel-zingt door trillend bamboeloover, in zachte wiegeling overbrengend melancholieke tonen van koperen gamelan.

Over heel de dessa heerscht nachstilte.

Alles ademt thans vrede.....

PIERRE ARTIMON.

Deze laatste opmerking getuigt van zooveel ingenomenheid met eigen kennis en kunde, dat men er verstomd van staat. Ook de redacteur der Westminster Gazette vertrouwdte indertijd die eigen lof, hier brillant getaleerd, niet erg. Maar daarom werd het blad smalend „een voornaam orgaan” genoemd. Het was ook maar een „bekrompen Engelschman”. Wat weet die ook van *l'art de grouper les chiffres als* hoogste wijsheid op koloniaal gebied, gelijk het blad nu weder doet met die gesepareerde „tininkomsten”. Ook wat opgemerkt wordt over de „malle drukpersvervolgingen” is heel mooi. Het is nu maar te hopen dat het orgaan uit het gebeurde deles trekt om in den vervolge voorzichtiger te zijn.

Oost-Indische Berichten.

Decentralisatie-reis. Uit Buitenzorg schreef men 20 Sept. j.l. aan het Nieuws v. d. Dag v. N.-I., dat de heer H. Colijn, Adjunct-Secretaris voor de decentralisatie, vergezeld van den heer L. van Kesteren, controleur à la suite, zich op 26 dezer naar Riouw zal begeven in het belang van de decentralisatie.

Van Riouw gaat de organisator den 30sten d.a.v. naar Sumatra's Oostkust, van daar den 4en October naar Bengkoelen, om vervolgens door te gaan naar Palembang.

De toestand in de Westerafdeeling van Borneo was, zoo schrijft het Soer. H bld., blijkens door ons uit Pontianak ontvangen berichten tot voor kort alles behalve geruststellend. De vrij talrijke Chinezen in het genoemde gewest begonnen zich langramerhand te beschouwen als de machthebbers; van het respect voor de Europeanen bleef weinig over. Bij de geheime kongsie, door de hemellingen gevormd, slosten zich tal van Maleiers en zelfs Dajakkers aan, zoodat het beeld van den vulkaan waarop de blanken in de Westerafdeeling rustten niet ten onrechte werd gebezigd. Thans is het gevaar voor zoo'n vulkanische uitbarsting zeer verminderd.

Het lid in den Raad van Indië, Liefcrinck, heeft zich veel moeite gegeven om de toestanden plaatselijk te leeren kennen. Van Pontianak begaf hij zich naar Sintang en voer vandaar de Boven-Kapoeas op; daarop bezocht hij de Melawi-rivier tot Nangapino om zich vervolgens naar Sambas te begeven. Zoo ernstig als de resident de Neve, zag de heer Liefcrinck den politieken toestand niet in en bij des eersten voorstel om tot verbanning op groote schaal over te gaan, sloot de regeeringscommissaris zich niet aan. Hij vond het voldoende dat een enkele belhamel werd weggezonden. Intusschen zijn verschillende lawaaimakers achter slot en grendel gezet, wat er zeer toe heeft bijgedragen om de gemoederen te kalmeeren.

Waakzaamheid blijft geboden. De nawerking van de groote gebeurtenissen in Oost-Azië, waardoor het gele ras de gelijke is geworden van het blanke, is vooral op de Buitenbezittingen waar te nemen; er kunnen nog heel wat onaangenaamheden uit voortvloeien. Zonder concessies op staatsrechtelijk gebied zal men de krachten die in onzen archipel door Japans succes gewekt zijn, met name in eenzame deelen van de Buitenbezittingen, niet meester blijven. Intusschen is het zaak met beleid te werk te gaan, omdat toeschietelijkheid onzerzijds licht wordt uitgelegd als vrees.

Den Hollandschen neus voorbij. De Deli Courant weet te vertellen, dat een britsche maatschappij, de Celebes Trading Company, van het indische gouvernement het recht heeft gepacht, parels en parelmoerschelpen te mogen visschen in de territoriale wateren van de Aroe-eilanden nabij Nieuw-Guinea. De maatschappij bezit een groote vloot van schoeners en loggers en heeft een groot aantal duikers in dienst. Het voornaamste doel is, het visschen naar en verkoopen van parelmoerschelpen. De parels, die er soms in gevonden worden, worden als een buitenkansje beschouwd. Hoewel zelden, zoo worden er soms toch mooie parels gevonden; kortelings kwam de maatschappij in het bezit van een tweetal, ieder geschat op een waarde van zesduizend gulden.

Voordat de maatschappij de eilanden gepacht had, leverden zij weinig op aan het indische gouvernement en vormden slechts een voordeel exploitatieveld voor eenige avonturiers. Nu heeft het gouvernement er in de laatste drie jaren reeds een ton aan inkomsten van getrokken. Dit is echter ook het eenige voordeel, dat het gouvernement trekt uit de rijke oesterbanken dier eilanden. De enorme voordeelen, door de pachters behaald, verdwijnen in de zakken van vreemdelingen, zegt de Straits Times niet zonder ironie.

Te Amsterdam is kortelings de Matoena Parelvischerij maatschappij opgericht, met het doel de oesterbanken der Natoena eilanden en andere tot de residentie Riouw behorende eilanden, af te visschen.

Nog een stap verder, s. v. p.! Uit Buitenzorg werd 19 Sept. j.l. aan de Javabode geschreven: „Hedenacht braken de terroristen in ten huize van den heer Jhr. Mr. de Graeff, waarnemend eerste gouvernements-secretaris. Het huis, waarin deze diefstal werd gepleegd, ligt op den hoek van de groote Pledang en den Djalau Besaar. Tegenover het huis staat een gardoewak, doch, zooals men weet, zijn de

gardoewakers, à l'instar d'Atjeh, uit den booze.

De terroristen staken zich keurig in de kleeren, 18 pakken wit goed maakten zij o.a. buit, plus heel wat andere barang.

Ook dr. K. vereerden zij met een bezoek. Diens woning ligt vlak bij het hertenpark van den landvoogd. Hier annexeerden de terroristen o.a. eenige geneeskundige instrumenten.”

Het Bat. Nieuwsblad teekent hierbij aan:

„Terroristen is een wel wat al te weidsche naam voor doodgewone dieven. Als wij hier eens werkelijk een terreur kregen, zou men wel anders spreken.

Maar overigens: zijn onze communisten niet op den goeden weg? Nog een stapje verder, mijne heeren! Van den gouvernements-secretaris kwamen zij reeds tot het hertenkamp, en van daar naar het paleis, — il n'y a qu'un pas. Daar is veel meer te halen!

En dan komt allicht het oogeblik dat er een expeditie wordt uitgerust naar Buitenzorg om ook daar „orde en rust” te scheppen.....”

De geest van ontevredenheid in het leger. Een uitvoerig en goed bedoeld, maar niet altijd goed gevoeld en goed gesteld artikel, wijdt iemand, die zich V. teekent, in de Soer. Crt. aan bovenstaand onderwerp.

Hij is van oordeel, dat „de inblazingen der rooden” den soldaat op een dwaalweg voeren en dat wantrouwen gezaaid wordt tegen de leiding van den officier door de gemakkelijker waarmede de klagers rijp en groen geplaatst kunnen krijgen in sommige indische bladen, wier redacteurs er zich bovendien op spitsen, „door aanwakkerende noten” het vuur van ontevredenheid nog meer aan te blazen.

Maar V. noemt ook andere oorzaken van disciplineverzwakking. „Door het vele maraudeeren, zoo zegt hij, het veel in het gevecht zijn, is de discipline verslapt: men gaat kameradschappelijk met zijn officieren om, men heeft alles, wat men wil. Dikwijls geheel zelfstandig ontsnapt men aan alle controle en kan naar hartelust genieten van wat akker en bouwland opleveren.

Kleding, wapens, voedingsmiddelen, betaling, enz. enz. geworden den militair op ruimere en makkelijker wijze dan in het garnizoen. Laten we kort zijn en zeggen, dat na eenige jaren zoo rondgelopen te hebben, de mindere militair en ook de officier de gewone samenleving in een garnizoen is verleerd. Een vrijheidsgeest is ontstaan, door gevoel van eigenwaarde en daarmede verdwijnt dikwijls het vermogen om zijnen wil te schikken naar dien van anderen. Men denkt het dikwerf ruwe, bandelooze leventje in het garnizoen te kunnen voortzetten en maar raak te kunnen handelen.”

Ook is V. van oordeel, dat de vaak van zeer weinig act getuigende behandeling, die subalterne officieren moeten ondervinden van hooger geplaatsten, medewerkt tot het „verlagen van den officier in de oogen zijner minderen.” Met het algemeen maken van het voetbalspel in het leger kan de schrijver zich zeer goed vereenigen, maar dat officieren met minderen te zamen spelen, noemt hij „verderfelijk”, omdat onder het mom van voetbal-ongelukjes vaak zeer ongepaste handelingen, uit wraakzucht voortgesproken, kunnen worden geconstateerd.

Door verstandige leiding en goed voorgaan van de zijde der officieren en door zeer strenge bestrafing van degenen, die indisciplinaire en onware mededeelingen aan de pers verschaffen, meent V. het kwaad den kop te kunnen indrukken en den goeden geest van vroeger weer te kunnen opwekken.

„Gelukkig is, aldus besluit V. zijn beschouwing, in vele opzichten de officier van heden van andere constructie dan die van voorheen. Het soosloopen met de daaraan verbonden speel-, drank- en braszucht en het nachtbraken van voorheen is voorbij. Veel meer ingetogen wordt thans geleefd, men is met meer studiezin beziel, terwijl allerwege een streven merkbaar is om het drankverbruik te beperken. Ook de soldaat odet aan dit streven mede; hij uit het in zijne bondsvergaderingen, hij is er reeds van overtuigd.

Maar meer nog dan tot heden ten dage moet de mindere geleid worden; men gunne hem de gelegenheid om eens wat geld te verdienen, hetzij als handwerksman, hetzij als typist, enz., enz., desnoods opene men cursussen, waarin hem geleerd worden allerlei zaken, welke hem later te pas kunnen komen. Er is zeer zeker in het garnizoen na diensttijd gelegenheid te over om particulier werk te verrichten, wat op zijde te zetten, om naderhand, gepensionneerd zijnde, een kleine affaire in het vaderland op touw te zetten. Dan behoeft men niet meer tot het ignobele middel zijn toevlucht te nemen om kort vóór zijnen pensioneringstijd of paspoorttijd eene inlandsche vrouw te huwen, na een dag uit het leger geweest te zijn, wederom dienst te nemen, om behalve zijn gewoon soldij ook nog zijn reeds verworven pensioen te behouden, door dit zoogenaamd te zetten op zijne „vrouw”, die er in vele gevallen met eene kleine fooi afkomt, terwijl zij bij overlijden van haar „echtgenoot”, op straat staat.

Men moet niet alleen plukken van den soldaat, men moet hem steunen en bruikbaar maken om ook, na afdanking, zich zelf te kunnen bedruipen en niet als een onnoodig wezen op het medelijden van goede liën te speculeeren.

Laten de bestaande bonden in die richting denken en werken en ik twijfel niet of zij zullen in hunne

verwachtingen niet teleur gesteld worden."

Reuter-raadsels. Als Reuter zich met ons bemoeit, krijgen wij steeds wat moois te hooren, schrijft het Bat. Nieuwbl. van 19 Sept. j.l.

Een jaar of zeven, acht geleden zond dit telegraafbureau een sensatie-telegram over Atjeh de gehele wereld over. Het betrof, als wij ons wel herinneren, een gewoon gevecht; maar op den weg van Batavia naar Marseille had het bericht reusachtige afmetingen aangenomen; en Reuters correspondent te laatstgenoemde plaats kreeg het in handen, seinde het door.....

Met deze ondervinding gewapend, keken wij dus niet al te veraze toen Reuter ons gisteravond, aan het slot van een telegram, deze tijding bracht:

„News reached Rotterdam Dutch force defeated Mandhar Celebes 2/3 great loss reinforcements sent". hetgeen te vertalen is met: Te Rotterdam is bericht ontvangen dat een hollandsche krijgsmacht den 9en September in Mandhar, Celebes, met groot verlies is verslagen. Er zijn versterkingen gezonden.

Welk gevecht hier bedoeld wordt, wagen wij zelfs niet te gissen. Het zou al te merkwaardig zijn als het bericht van een gevecht in Mandhar ons via Rotterdam moest bereiken.

Den volgenden dag meldt echter hetzelfde blad: Onze veronderstelling van gisteren blijkt onjuist: Reuter heeft geen raadsel opgegeven in zijn bericht uit Mandhar via Rotterdam. Maar wel is hier van een mug een olifant gemaakt!

Een patrouille onder luitenant de Braconnier — zoo werd aan de Loc. geseind — is 9 dezer bij den aanval op een vijandelijke stelling aan den bovenloop der Boedo Boedongrivier (Mamoedjo, Mandhar) met zwaar verlies teruggeslagen. Verliezen nog niet bekend. Overste van der Zwaan is met 2 brigades maréchaussée en 1 groep infanterie naar Mamoedjoe vertrokken.

De Javabode kreeg nog bericht dat 7 militairen zijn gesneuveld, terwijl 8 anderen gewond werden, onder wie licht luitenant de Braconnier.

Van de gesneuvelden vielen vier in handen van den vijand.

Het officieele bericht van dit nederlaagje laat zich nog steeds wachten.

Verloskundige hulp voor inlanders. Over dit onderwerp, waarvoor de heer van Kol reeds zoo menig keer een lans gebroken heeft, schrijft nu weder een medicus met een jarenlange praktijk in Indië aan het Soer. Hbld.:

„Dat Europeesche verloskundige hulp door slechts door een minimaal gedeelte der Javaansche bevolking gewenscht wordt, kan ik, in aansluiting van het in het Soer. Hbld. van 6 September j.l. voorkomende sub „verloskundige hulp", onder veel meer voorbeelden nog, door een recent voorval bevestigen.

Te Soerabaja werd door tusschenkomst van een geneesheer, aan de stadvroedvrouw hulp verzocht voor een Javaansche vrouw, die reeds vier dagen lang onverlost door eenige doekoens mishandeld was. De arts betaalde de transportkosten van den bediende, die de accoucheuse ging halen; want zijn hulp werd geweigerd. Kort na het vertrek der vrouw op weg naar de accoucheuse kwamen de moeder en de echtgenoot in opgewonden toestand den geneesheer berichten, dat geen Europeesche hulp verlangd werd en dat de bode, buiten hen om, zijne hulp ingeroepen had. De arme vrouw overleed onverlost.

Het zou werkelijk een goed werk zijn eens te onderzoeken hoe de reeds gevormde 20 geëxamineerde inlandsche vroedvrouwen werken ten nutte der Javaansche bevolking, waarvoor zij gecreëerd werden, want hun hoofdwerk is thans praktijk tegen betaling onder Chineesche en sommige Indo-Europeesche vrouwen. Het doel, hulp voor de Javaansche vrouw, is niet bereikt. In de, ver in het binnenland liggende dessa's zijn ze maar schaars te vinden en de alarmkreten, die over gebrek aan Europeesche deskundige, verloskundige hulp gehoord worden, zijn ongemotiveerd. Help het Javaansche volk onderwijzen, help de Javaansche vrouw verlossen van de diepe onkunde en den tegenzin, die onder hen nog heerscht tegen Europeesche verloskundige hulp en kweek dan voldoende Javaansche vrouwen aan, die de wetenschappelijke verloskunde geleerd hebben."

In het Batavisch Nieuwsblad lezen wij:

Verstreking van zout voor industrieele doeleinden. Toen ongeveer vier jaren geleden de verkoop van het zg. briketten-zout op het eiland Madoera werd ingevoerd, is er niet op gerekend dat door dien maatregel de inzouters van visch gedupeerd zouden worden. Het brikettenzout toch is gebleken te hard te zijn om gemakkelijk tot poeder verstamp te worden, hetgeen noodig is voor het inzouten van verschillende soorten van visch, vooral de pingang; en de vischvangst vormt een van de voornaamste middelen van bestaan voor het grootste gedeelte der kustbewoners van Madoera. De bevolking heeft toen haar toevlucht moeten nemen tot gebruik van claudestien aangemaakt zout of ziltige modder als surrogaat. Om de bevolking tegemoet te komen in haar bedrijf dat door de invoering van het brikettenstelsel zeer verminderd is, heeft men nu op drie plaatsen op het eiland nl. in elk van de afdeelingen Soemenep, Sampang en Bangkalan, bij wijze van proef semi-permanente loodsen opgericht met het noodige per-

soneel van mantri's en helpers, waar los zout tegen de helft van den vroegeren verkoopprijs, dus tegen / 3.65 per picol wordt verkocht, uitsluitend voor het inzouten van visch. In de afdeeling Bangkalan heeft men die proefloodsen in de afdeelingshoofdplaats Klampis van het district Arosbaja opgericht, waar Zaterdag 14 dezer, met den verkoop is begonnen. Voor dat doel zijn te Klampis 9 kojangs los zout opgeslagen; de visscherij-bevolking koopt daar het zout, wanneer zij met de pas gevangen visch komt en zout die dadelijk ter plaatse in, waarvoor de loodsen dienen.

Om bederf van de visch tegen te gaan, is de gelegenheid opengesteld om direct na aankomst van de visch aan de loodsen, ook 's avonds en 's nachts in te zouten. Het bestuur heeft van de aanwezigheid van den controleur Schilling van Tanahmerah of Zuid-Bangkalan, die vroeger in de afdeeling Krawang, op Tanara, het inzouten van visch onder regeeringstoezicht heeft meegemaakt, partij getrokken, om de mantris en helpers, ook die in de afdeelingen Sampang en Soemenep, op de hoogte te brengen van de te volgen werkwijze.

West-Indische Berichten.

Suriname. Aan Onze West werd uit Nederland geschreven, dat hier, wat de belangstelling in Suriname betreft, meer omgaat, dan men oppervlakkig zou denken.

„Zoo vernam ik, deelt de schrijver mee, dezer dagen met zeer veel genoegen, dat het denkbeeld tot oprichting van een centrale suikerfabriek in Suriname nog niet is losgelaten. Men herinnert zich dat de zoogenaamde suikercommissie in Suriname geadviseerd had tot oprichting daarvan, met zekeren steun van gouvernementswege. De permanente commissie der Brusselsche conventie besliste echter dat die steun ins' trijd zou zijn met de bepalingen der conventie, een uitspraak vermoedelijk het gevolg van verkeerde of onvolledige inlichtingen. Hoe dit zij, met deze uitspraak scheen de kans op het tot stand komen der zaak vrijwel verkeken. Ik verneem echter, dat eenige heeren in Nederland het denkbeeld hebben opgevat om de zaak — die eenige millioenen vereischt — door particulier initiatief tot stand te brengen. Onder voorlichting van personen, uitstekend bekend in Suriname, is door een competent Java-suikerplanter een begroting opgemaakt, die tot een vrij bevredigend resultaat leidde. Het voornemen is nu, om over eenige maanden één of meer deskundigen naar Suriname te zenden, ten einde rapport uit te brengen. Van dit rapport zal vermoedelijk de verdere gang van zaken afhankelijk zijn."

Voorts weet de schrijver mede te deelen, dat men van verschillende zijden doende is gegevens te verzamelen, voor eventuele oprichting van houtkapondernemingen in Suriname, terwijl ten slotte mededeelingen worden toegezegd omtrent de nieuwe, op groote schaal aan te pakken exploitatie van het placer Gros.

Dat is nu wel alles nog toekomst-muziek, maar ook wat het heden betreft, laat de surinaamsche kapel opgewekte tonen hooren.

Het overzicht van de opbrengst der middelen, door het G. o. v. A. d. v. Bld. over de eerste zeven maanden van dit jaar gegeven, zou dan als het ware de ouverture kunnen worden geheeten voor wat komen moet.

In de laatste jaren toch gewoon om die belastingen, waaruit het materiele welzijn al of niet der kolonie zich het best laat afleiden, beneden de raming te zien blijven of in elk geval niet dan met moeite te zien binnenkomen, als die op 'de huurwaarde, accijns- en invoerrechten, geneeskundige belasting, schoolgelden enzovoort, zien we nu die belastingen niet alleen geregeld binnenkomen, maar de beide hoofdmiddelen, zoo geruimen tijd noodlijdend, accijns en invoerrechten namelijk, gingen in 'de zevende maand van dit jaar zoo enorm vooruit, dat ten aanzien daarvan alleen reeds eene overschrijding van het zeventwaalfde der raming met nagenoeg één ton gouds kon worden geconstateerd, terwijl de totale opbrengst der middelen over genoemd tijdvak bij 'de raming vergeleken een excédent aanwijst van ongeveer anderhalve ton.

Wat de invoerrechten betreft, waaruit in de maand Juli ll. niet minder 'dan 170.631 gld. werd ontvangen, zal ongetwijfeld de aanhangige ontwerp-verordening betreffende de verhooging van het recht op eenige artikelen niet hebben nagelaten op de invoeren invloed uit te oefenen, zoodat deze maand evenals die, aan de naar wij meenen in September gevolgde in werking treding der verordening voorafgaande, tot de voor de koloniale kas betrekkelijk abnormaal gunstige moet worden gerekend.

Tegen die verhooging van invoerrechten werd als gewoonlijk door den handel hevig protest aangeteekend, die naar men beweerde, er het loodje bij zou leggen. En wat zien we nu gebeuren?

„Het is den gouverneur gebleken, schreef Onze West, dat ten aanzien van de plaats gehad hebbende verhooging der invoerrechten op enkele artikelen, eene onjuiste voorstelling ingang heeft gevonden en dat van sommiger onbekendheid met den werkelijken omvang van dien maatregel gebruik (misbruik ware hier beter op zijne plaats geweest) is gemaakt, om de prijzen van artikelen, die niet door een hooger recht zijn getroffen, toch te verhooren."

Naar aanleiding hiervan werd namens den gouverneur de aandacht er op gevestigd, dat de invoerrechten alleen verhoogd werden op: azijn en azijnzuur, bier, buskruit, gedistilleerd, hout, lucifers, opium, ganje en bhang, sigaren en sigaretten, tabak en wijn; dat het invoerrecht op ongepelde rijst tot de helft is teruggebracht; terwijl verzekerd werd dat geen nadere verhooging van invoerrechten in het voorzicht is.

De strijd tegen de verhooging van invoerrechten was dan ook naar mijn meenen, in hoofdzaak het gevolg van de, eenigermate vicieuze handelstoestanden in Suriname, waar velen niet eens over de noodige fondsen of het vereischte crediet beschikken om hunne facturen te kunnen inklaren. Het zullen dan ook wel dezen zijn geweest, die nu getracht hebben in dit gemis te voorzien door eene, door niets gerechtvaardigde algemeene prijsverhoging.

Het kan ons niet anders dan genoegen doen dat het bestuur de burgerij tegen deze practijken heeft gewaarschuwd, waaraan naar wij vertrouwen de eerlijke handel wel vreemd zal zijn geweest.

Onder de, door de verhoging getroffen artikelen behoort ook het opium. Van dit heulsap moeten ook vóór de inwerkingtreding der verordening heele hoeveelheden in de kolonie zijn ingevoerd.

Onze West weet te berichten, dat nog kort geleden een enkele Britsch-Indiër 1000 gld. aan invoerrechten voor door hem ingevoerd opium betaalde.

Het blad teekende hierbij aan, dat bij een onderzoek door de politie, ingesteld naar den verkoop van opium in het klein, bleek dat vooral in de Lademastraat de opiumschuivers zich in afschuwelijke krotten aan het verderf verspreidende heulsap te goed doen. Chineezzen, Britsch-Indiërs, Javanen, Creolen, w.o. vrouwen, lagen daar als varkens op een houten brits en daartusschen bevonden zich kinderen, die door hun verdierlijkste ouders voor het gemak naar die krotten waren medegenomen. Te vreezen stond dat de mindere bevolking, die in vele opzichten achteruit gaat, ook door dit middel nog sterker zou degenereren.

Zou het niet mogelijk wezen, hoewel zeker moeilijker, een opium-wet te formuleeren in den geest der drankwet en daaraan strikt de hand te houden? Tot de degeneratie van het mindere Surinaamsche volk brengt, naar wij meenen, het drank-misbruik meer het zijne bij dan het misbruik van het verderf verspreidende heulsap.

Tegen beide misbruiken te waken is onzes inziens de plicht van overheidswege en wij hopen dat het ingestelde onderzoek moge leiden tot krachtige maatregelen ter betugeling van het opium-misbruik, evenzeer als wij hopen dat ook een strenge toepassing der bepalingen op het alcohol-verbruik, dit binnen de perken moge brengen, waarbuiten degeneratie onvermijdelijk volgen moet.

Het bestuur blijkt thans de hevea-cultuur van gouvernementswege ernstig aan te zullen pakken. Onlangs maakte de gouverneur met de leden der Koloniale Staten, eenige hoofd- en lagere ambtenaren, een reis naar Slootwijk, aan de Commetewane, om dezen grond, waar men een gouvernements-heveacultuur wenscht in te stellen, nader in oogenschouw te nemen. De plantage is hooggelegen en heeft daardoor geen overlast van te veel water. De tegenwoordige eigenaar, G. A. Polak, wil de plantage voor 12500 gld. afstaan. Ontving het bestuur voor 1 October van de Koloniale Staten geen bedenkingen of van den minister geen tegenstand, dan zou de aankoop geschieden.

Teekenen wij, nu we hier bij het boschwezen zijn be- land, nog even aan ter rectificatie van een vroeger overgenomen bericht, dat de houtvester baron van Asbeck er, naar Onze West nu vernam, niet aan zou denken met verlof naar Nederland te vertrekken.

Van Vreemde Koloniën.

Inboorlingen-politiek in Süd-West. De Deutsche Kolonial Zeitung behandelt in hare kolommen de nieuwe verordeningen betreffende de maatregelen ten opzichte van de inboorlingen, welke verordeningen den 1en dezer in werking zijn getreden.

Ten voorbeeld heeft in hoofdzaak de inboorlingen-politiek der Boeren gestrekt; zoo behandelt, schreef het blad, een nuchter denkend, maar in den grond van zijn hart goedgezind huisheer zijn volk.

De maatregelen komen in hoofdzaak op het volgende neer:

Inboorlingen kunnen alleen met toestemming van den gouverneur rechten op grondstukken verkrijgen, is de grondgedachte van de eerste verordening. Van de toestemming van den gouverneur houdt verder het houden van groot vee en rijdieren af. Hiervan zijn echter de in het district Rehoboth wonende Bastards geheel uitgesloten. De inboorlingen worden in een register ingeschreven, dat door inboorlingen-commissarissen wordt gehouden, die met het oppertoezicht over de kralen en de verschillende aangelegenheden betreffende het leven der inboorlingen zijn belast. In afwachting van de benoeming van zulke commissarissen worden hunne functiën waargenomen door de rondzwervende inboorlingen, zonder middel van bestaan, als landloopers straffen. Op de kralen van inboorlingen op hoeven wordt plaatselijk toezicht gehouden door den meester, bij wien ze in dienst zijn of zijn plaatsvervanger. Hij is verantwoordelijk

zoowel voor den gezondheidstoestand als voor de handhaving der orde in de kralen. Als regel wordt aanbevolen voor het verkeer met de bewoners zich van de tusschenkomst van een voorman te bedienen.

De tweede verordening stelt den pasplicht voor alle inboorlingen, boven den zevenjarigen leeftijd, vast, met uitzondering van de Bastaards van Rehoboth, zoolang dezen in hun district blijven vertoeven, en die bastaards, die als vreemde onderdanen in het eigen land niet als inboorlingen behandeld ook hier daarvoor niet in aanmerking kunnen worden gebracht.

Elk inboorling moet zijn pasmerk steeds bij zich hebben en dien op verlangen aan de politie-organen, ja zelfs aan iederen blanke, die er om vraagt, vertoonen. Om zijn district te verlaten heeft de inboorling een reispas, die hem, zoo hij in dienst reist, door zijn meester kan worden uitgereikt. Het pasmerk is een zichtbaar te dragen stuk metaal, waarop o.a. de naam van het district en het nummer van den betrokkene in het register. Als gezegd heeft ieder blanke het recht een inboorling om zijn reis pas te vragen, maar hij is verplicht om elken inboorling, zonder geldigen pas bij zich, aan te houden en eventueel in verzekerde bewaring te stellen.

De derde verordening bevat bepalingen betreffende dienst- en arbeidscontracten met inboorlingen. Deze kunnen slechts voor den duur telkens van één jaar hoogstens worden gesloten met inboorlingen boven den veertienjarigen leeftijd; voor overeenkomsten voor niet langer dan een maand zijn geen contracten noodig. De contracten zijn eerst geldig nadat aan den meester door den betrokken politie-chef een dienstboek van den inboorling is uitgereikt, waarin de duur van het contract, de opzeggingstermijn, die eventueel werd overeengekomen, en de den inboorling toe te kennen vergoeding zijn ingeschreven. Voor het uitreiken van het dienstboek heeft de politie zich te overtuigen, dat de inboorling niet nog elders door eenig contract gebonden is en dat dezen de inhoud van zijn contract bekend is.

Waar, tengevolge van de groote afstanden, het niet mogelijk is dit voorschrijf op te volgen, kan met toestemming van den gouverneur een door den dienstheer of meester en den inboorling beiden geteekend contract voor het dienstboek in de plaats worden gesteld. Van dit contract krijgt de inboorling een afschrift, terwijl een ander afschrift aan het betrokken bestuurs-hoofd wordt gezonden.

Redenen tot verbreking van het contract zijn voor den dienstheer: herhaalde ongehoorzaamheid, opruiming, diefstallen, eene aan eigen schuld te wijten langdurige ongeschiktheid om te werken, en aanhoudende ziekte; voor den inboorling: grove mishandeling of grove verwaarloozing van zijne verplichtingen door den meester. Deze is gehouden zieke inboorlingen tot na afloop van hun contract kosteloos geneesmiddelen, verbandstoffen en de gewone voeding te verstrekken, en aan voor den termijn tegen hun wil zonder wettige redenen ontslagen inboorlingen een schadeloosstelling uit te keeren. Daarentegen kan de inboorling, op verzoek van den dienstheer, van bestuurswege door dwangmiddelen tot nakoming van zijn contract worden aangezet, ook wanneer deze intusschen een nieuw contract mocht hebben aangegaan. Overigens wordt hij, die een inboorling, van wien hij weet, dat deze nog door een contract gebonden is, in zijn dienst neemt, met geldstraf tot ten hoogste 600 marken gestraft.

De Deutsche Kolonial Zeitung meent dat er nog veel „vom grünen Tisch“ aan deze verordeningen kleef, maar ziet er toch voorshands belangrijk materiaal in voor den wederopbouw van Süd-West als werkelijk Duitsche nederzetting.

Blank Zuid-Afrika! blijkt nu overal de leus te worden in die streken.

Een onpartijdig onderzoek. De heer Keir Hardie moest voor z'n gezondheid 'n reise maken en had eerst heelemaal geen plan naar Engelsch-Indië te gaan, maar toen hij van al die booze dingen in Indië hoorde, onrust, oproer en misdaad, had hij het tegenover zich zelve en zijn partij zijn plicht geacht om eens poolshoogte te gaan nemen, zeide hij te Barisal. De heer Keir Hardie schijnt dan onzes inziens wel wat heel laat zich met Indië te hebben geoccupeerd, waarvoor hij nu zulk 'n warme belangstelling aan den dag legt, daar toch de onrust daar met al wat er aan verbonden is al ruim een jaar aan den gang is. Maar hij zou dan eens uit oogen zien, wat er van dat alles waar was, en koos zich tot geleider — een der heftigste agitators, een zekeren heer Chowdrie, die hem dan ook precies liet zien en hooren, wat deze wilde. De secretaris van den Anjuman Islamia telegrafeerde omtrent het verblijf van den bezoeker te Barisal o.a. dat deze daar zich alleen door Hindoes had doen omringen en eenige mohamedaansche heeren, die hem bij zijn vertrek aan 't station even te spreken konden krijgen en verzochten nog één dag te blijven, opdat hij met de werkelijke arbeiders en landbouwers kon spreken en de gevoelens van het volk vernemen, had afgescheept met het motief, dat hij daartoe geen tijd had!

Van het optreden van den heer Chowdrie, den geleider van den heer Keir Hardie, wordt aan de Times of India een frappant staaltje medegedeeld.

Te Mijnsingh, waar ook opstootjes waren gevallen, verzocht en verkreeg de heer Keir Hardie van het bestuurshoofd, den heer Ainslie, die hem

hartelijk ontving, toestemming om de gevangenis te bezoeken. Maar toen hij zich daar aan de poort voegde om binnengelaten te worden, stond een heel gezelschap Hindoes, w.o. de heer Chowdrie, die het niet de moeite waard en wellicht ook vergeefsche moeite hadden geacht om de betrokken vergunning te verzoeken, gereed mee naar binnen te gaan. Daar kwam echter niets van in, en het slot was dat de heer Keir Hardie met z'n Hiedoe-vrienden, die waarschijnlijk de heele gevangenis in rep en roer zouden hebben willen brengen, afmarcheerde zonder de gevangenis te bezoeken.

Te Calcutta liet de heer Keir Hardie zich door de gezamenlijke pers interviewen, waarbij hij nagenoeg alles herriep, wat hij al zoo in den loop van zijn verblijf er uit had geflapt. De „armenische gruwelen“ bepaalden zich nu tot het ontvoeren van Hindoe-weduen door Mohamedanen, die zich over die inderdaad rampzalige schepsels ontfermden om ze te trouwen; het rijp zijn van Indië voor zelfbestuur, nu dadelijk, werd een toekomstdroom, welke verwezenlijking zich nog wel honderden jaren zou kunnen laten wachten; maar dat de bepalingen om den oproerigen geest te beteugelen juist de partij der extremisten had in het leven geroepen, daaraan hield hij vast.

„Maar, werd hem gevraagd, weet u hoe lang die verbodsbepalingen werken?“ De partij der extremisten moet zeker toch wel hebben bestaan, vóórdat die verbodsbepalingen werden in het leven geroepen?“

Hier stakte het onderhoud, want de geïnterviewde had hierop niets te zeggen.

Zulke reisjes kunnen dan ook slechts dienstig zijn aan eigen glorie; het heeft den heer Keir Hardie dan ook niet daaraan ontbroken: „een van den hemel gezonden engel“, een „Gods-gezant“, dat alles en nog veel meer moest de goede man verwerken. Van den feitelijken toestand, gelooven wij, dat de heer Keir Hardie weinig zal kunnen berichten.

Bewaar ons voor onzen vriend! schreef een inlandsch blad, de Rast Gof tar, die o. a. het volgende over den heer Keir Hardie schreef:

„Als vrienden hebben hij en zijn collega's bijwijken aan Indië grooter ondiens bewezen dan onze vijanden, want zij hebben ons de sympathie van staatslieden en politici ontnomen, wier steun en goeden wil wij slecht kunnen missen.“

Slavernij in Angola. De kamer van koophandel te Liverpool heeft weer een nieuwe humanitaire beveling — die liverpoolsche kooplui zijn verbazend humanitair: zij breken den Congo-staat af en veroordeelen het bestuur, waaraan overigens met al zijn tekortkomingen het bestuur der engelsche koloniën in tropisch-Afrika een puntje kan zuigen; zij maken zich er over warm dat van den Congo-neger precies hetzelfde, ja nog minder wordt geëischt dan van de negers in Oeganda, Britsch-Oost-Afrika enzovoort, omdat de caoutchouc uit den Congo-staat niet te Liverpool, maar te Antwerpen ter markt wordt gebracht. Nu maken zij zich warm over de zoogenaamde slavernij op het portugeesche San Tomé. Zooals Morel van de Congo Reform Association de man is, die het met de pen en het woord moet uitvechten, dat de Congo-staat engelsch gebied wordt, de caoutchouc naar Liverpool wordt gebracht en de Kaap-Kairo-spoorweg een all-red route wordt, spant een zekere Nevinson zich er voor om de slavernij op San Tomé in al haar verschikkingen op de kaak te stellen ten einde de britsche handelaars te bewegen, hun cacao niet meer van San Tomé doch van Trinidad en andere engelsche koloniën te betrekken, waar men gaarne nog wat meer voor zijn product zou willen maken.

Zijn humanitairisme en egoïsme synoniem? Voor vele Engelschen schijnt dit wel het geval te wezen.

Van Manilla. Den 13en September II. zijn twee van de vier hoofdleders van den, tot voor kort nog op Luzon voortdurenden opstand, Sakay en de Vega te Manilla opgehangen. La Democracia, een den Amerikanen welgezind inlandsch blad, wijst op het feit, dat twee personen, de chef der constabulary, kolonel Bandholtz, en de afgevaardigde, Dr. Gomez, in het nieuwe philippijnsche parlement, door wie de onderwerping dier leiders was verkregen van Manilla afwezig waren op het oogenblik der strafvoltrekking. Het amerikaansch bestuur houdt vast aan de bewering, dat officieel geen toezegging aan die lieden was gedaan, dat hun leven zou worden gespaard, maar het kan nooit ontkennen, dat het oogluikend heeft toegelaten, dat zulke toezeggingen werden gedaan door verantwoordelijke ambtenaren, waar b.v. de thans ter dood gebrachte Macario Sakay tot drie maal toe uit de gevangenis als vrij man naar de bosque toog om er zijn volgelingen en onderaanvoeders tot onderwerping te bewegen en telkenmale eigen beweging weder terugkeerde.

Indo-China. Bij den aanvang van den russisch-japanschen oorlog bevonden zich in Indò China 16 bataljons koloniale infanterie, 4 bataljons van het vreemdenlegioen, 27 batterijen en 25 bataljons inlandsche tirailleurs. Ten vorigen jare werd de, in Tongkin na het beleg en het ontzet van Peking voor mogelijke eventualiteiten in gereedheid gehouden reserve-brigade, ter sterkte van 4 bataljons koloniale infanterie, 2 bataljons tongkineesche tirailleurs en 5 batterijen opgeheven, terwijl thans de budget-com-

missie van de fransche Kamer van afgevaardigden op vermindering van de bezetting van Indo-China aandrong met 2 bataljons van het vreemdenlegioen, 3 bataljons koloniale infanterie, 8 inlandsche bataljons en 6 batterijen. Terwijl nu die bezetting dus nog een sterkte heeft van 39 bataljons en 22 batterijen, zouden dan nog 26 bataljons en 16 batterijen overblijven, of ongeveer 20000 man op een bevolking van 17 millioenen, verdeeld over een vastelandskolonie, alwaareerlang van Saigon tot Haiphong een spoorweg de kolonie van Zuid naar Noord zal doorsnijden.

Waar we nu deze voorgesteide vermindering door 't Bat. Nieuwsbl. aan Indië ten voorbeeld zagen gesteld, zie het betrekkelijk entrefilet in ons vorig nummer overgenomen in onze rubriek Indische Berichten, meenen we te moeten opmerken, dat ook na zulke vermindering Indo-China dan toch relatief heel wat meer nog overhoudt voor de handhaving der rust in het land zelf dan de ruim 30000 man, die aan Nederlandsch-Indië met zijn 40 millioenen, over een eilandzee verdeeld, ter beschikking staan.

Het bataviasche blad schijnt zich bovendien niet te herinneren, dat hoezeer in beginsel vaststaat, dat de fransche koloniën hare militaire uitgaven zelve zullen bekostigen, vooralsnog de militaire uitgaven voor de koloniën op de fransche staatsbegroeting voorkomen en deze zich vergenoegt met bijdragen der koloniën in die uitgaven. Daar nu de bijdrage van Indo-China thans nog niet de helft der uitgaven voor hare bezetting dekt, is het duidelijk, dat de vermindering hiervan niet aan de koloniale kas maar aan het moederland zal ten goede komen.

De noodlijdende koloniale kas zal dus naar andere middelen moeten uitzien ter versterking en zulks nog te meer nu Parijs aan Hanoi de afschaffing eurlang van het opiummiddel decreeteerde, en hierdoor binnen een afzienbaar tijdperk wellicht weder millioenen aan die kas zullen komen te ontvallen.

Voorname inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Mercur. 22 Oct. 1907.

Cinchona Pitayensis, door v. G. — Koloniaal Museum te Haarlem. Eenige gegevens betreffende land, volk en voortbrengselen van Australië, voordracht door W. L. Boschart. — Officieele vergelijkende prijsopgave van Sumatra- en Borneo-tabak, oogsten 1906 en 1905 (verkocht in de jaren 1907 en 1906). — Consulaire Verslag van de Philippijnen. — Soekaboemische Landbouw-vereening. — Cocos nucifera. Practische handleiding voor cocoscultuur, door E. Bolten. — Wereldproductie van zijde in 1906. — Kultuurberichten. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Het Huis Oud en Nieuw. Jaarg. 1907. Afl. 9.

Matten van Halmheira (met platen), door Joh. F. Snelleman.

Verslagen der Marine-Vereeniging. No. 1. Jaarg. 1907-08.

De verdediging ter zee van Nederland en Indië, door A. E. Thierens.

Oud-Holland. 1907. Afl. 3.

De Gouverneur-Generaal Hendrik Brouwer, door Mr. J. E. Heeres.

Cultura. October 1907.

Iets over de fabricage-verliezen in een ruw suikerbedrijf, door L. R. E. Schultz van Vlissingen.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 21.

Polemiek en confidenties; door M. van Geuns. — Een Gouverneur van Ternate (slot), door Gabriël. — Een belangrijk regeeringsfeest, door O. van Tricht. — De vee- en pluimveetentoonstelling en wedrennen te Gombang (met foto's). — Indrukken van den dag (vervolg). Enz.

De Rijnsche Zending. 1907. No. 10.

Reisindrucken uit de Bataklanden, door J. Heldring. — Si-Baloengoen, door zendeling Simon. — Enz.

De Haagsche Zending'sbode. 1907. No. 10.

Van de Hoogvlakte der Karo-Bataks, door J. E. van den Berg.

Mededeelingen van het Ned. Zendingsgenootschap. 1907. 3e Stuk.

Berichten aangaande den voortgang der Evangelisatie in de Minahassa, gedurende het jaar 1906. — Statistieke opgaven betrekkelijk het zielental in de Christelijke gemeente in de Minahassa, op ult. 1906. — Jaarverslag van de Kweekschool voor Inlandsche onderwijzers en voorgangers te Koeranga (Tomohon) over 1906, door J. H. Hiebink Rooker. — Referaat op de Alg. Vergadering der Utrechtsche Zending'svereniging, gehouden in 1907, door A. Hueting.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Piano's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren

NIEUWSTRAAT No. 26.

INDISCHE VENDUTIE

Malakkastraat 74,
DEN HAAG.

Is het *Soliedste Adres* voor hen die **KOMEN** om zich te *installeeren* en voor hen die hun *Inboedel* 't voordeeligt van de hand wenschen te doen, *zonder kosten voor den inzender.*

Bergplaats voor Inboedels.
Verhuizingen en Transporten.

Geopend van 9 tot 5 uur.
(Zondags gesloten.)

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat.
'S-GRAVENHAGE.

Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

DAMES ATTENTIE!

Atelier voor het maken van

Dames- en Kinder-Costumes, Mantels en Reformkleeding naar de nieuwste methode bewerkt. Nette coupe en spoedige aflevering met en zonder bijlevering der stof. Door het geheele land aan huis te ontbieden.

Geeft les aan Dames in het knippen en maken van Costumes Mantels enz.

Aanbevelend,

Mevr. H. W. BLOKBERGEN — VAN DER WAL.

Gerard Doustraat 65 bovenhuis. Amsterdam.

AGUILAR'S

Port-, Sherry- en Madeirawijnen

sijn alom bekend.

VRAAGT PRIJSCOURANT.

Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telefoon Interc. 264.

Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

Rechtskundig Bureau

„DE ADVOCaat EN PROCUREUR.”

Directie: L. N. DUIN & Co.,

Gerard Doustraat 65, — AMSTERDAM.

Belast zich met de Verdediging van Burgerlijke en Strafzaken voor alle Rechtbanken en Kantongerechten in Nederland en Buitenland. Biedt accoorden aan *in* en *buiten* faillissement. Spreekt faillietaanvragen tegen en voorkomt processen. Bezorgt gelden op elk solied onderpand, ook met 2 borgen. - Levensverzekeringpolis - Assurantiën.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

Tjoba! Tjoba!

Baroe dapat Sambal peteh, Sambal Oedang, Sambal petis, Sambal Badjoh dan Sambal Roedjak Manis.

Enak Sekali! Enak Sekali!

Toko „DE GEDE”,

Witte de Withstraat 20.
tegenover van Kinsbergenstraat.

Maatschappij NUTRICIA

ZOETKRMEER.

Filiale DEN HAAG, Piet Heinstraat 19, Telefoon 1739.
Filiale AMSTERDAM, Leidschestr. 41, „ 4797.
Filiale ROTTERDAM, Schiedamsche singel 21, „ 4149.

*Eenigste Exporteurs van Gehomogeniseerde
Melk en Room.*

Proviandeeren verschillende groote Binnen- en Buitenlandsche Stoomvaart-Maatschappijen o.a. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland”, Rotterdamse Lloyd, Congo-Line enz.

Specialiteiten voor KINDERVOEDING.

DORDTSCHER BANK.

Kneuterdijk 12. — Telefoon 2250.

Deposito-Rente.

Vergoedt tot nader bericht:

met 1 dag	opzegging	4 ¹ / ₄ pCt.
» 10 dagen	»	4 ¹ / ₄ »
» 1 maand	»	4 ¹ / ₄ »
» 6 maanden	»	4 ¹ / ₄ »
» 1 jaar	»	4 ¹ / ₄ »

SAFE-DEPOSIT INRICHTING.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,
hoek PERPONCHERSTRAAT
Den Haag.

Logies te verkrijgen

per maand, per week en per dag.
Volledige Badinrichting in huis.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Hofleveranciers

van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder.

Gedempte Raamstraat 11-12,

'S-GRAVENHAGE.

Ned. Fabriek van

alle soorten Borduur- en
Passementwerk.

STOOMGALONWEVERIJ.

FRANJES, EMBRASSEN enz.
voor Meubelpassementwerk.

Foto's van banieren gratis
ter inzage.

Haarlemmer Bloembollen

eenigst in eerste qualiteit en prachtkleuren

Hyacinten voor perken gekleurd 12 stuks f 0.75, 25 stuks f 1.50.

„ voor glazen en potten, 6 stuks f 0.75, 12 st. f 1.25, 25 st. f 2.00.

Tulpen voor glazen en potten 12 stuks f 0.40, 25 stuks f 0.75.

„ voor perken, 12 stuks f 0.50, 25 stuks f 0.65.

Crocussen en Narcissen 12 stuks f 0.50, 25 stuks f 0.75.

tevens verschillende soorten in voorraad.

Tegen inzending van postwissel of redbours bij de Bloemisterij

„LUGDUNUM-BATAVORUM

LEIDEN,

Sieboldstraat 2.

TE HUUR.

Gemeubeld heel huis te huur aangeboden tegen 1 Mei of vroeger gelegen in Duinoort met gebruik van glaswerk en beddengoed.

Prijs nader overeen te komen.

Iederen dag te bezichtigen van 9 tot 12 uur van 2 tot 4 uur: de Perponcherstraat 123.

INKOOP van

Oude en Indische Brillanten, Parelen en andere edelgesteenten tegen de hoogsten prijs.

N. BLOM, Amsterdam

Nieuwe Heerengracht 9.

TRANSVALIA,

Prins Hendrikstraat 7A

Wollen- en Halfwollen

ONDERGOEDEREN,

Corsetten, — Kousen,

Echt Jaeger